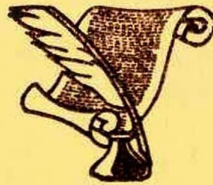

В. Тулевітрів

**ЩАСЛИВЕ Й ВЕСЕЛЕ
ЖИТТЯ**

Комедія в 4-ох діях.

Ціна 35 центів

Накладом
Просвітнього Видавництва
“ПРОМІНЬ”

Printed in Canada

В. Тулевітрів

**ЩАСЛИВЕ Й ВЕСЕЛЕ
ЖИТТЯ**

Комедія в 4-ох діях.

Ціна 35 центів

Накладом
Просвітнього Видавництва
“ПРОМІНЬ”

Printed in Canada

Під редакцією
С. М. ДОРОЩУКА

Всі права застережені
Видавництвом "ПРОМІНЬ"
1944

PROMIN PUBLISHING CO.
623 Selkirk Ave., Winnipeg, Man. Canada.

Printed in Canada

ПОТРІБНІ РІЧИ

ДІЯ І.

Стіл, крісла, пару образів, мітла, шафа зо зеркалом, “лонч бакса”, старі “овералси” для Данила, шовкова суконка для Затичної і коракулеве пальто, пакунки зі склепу для Теклі, сцена вільної околиці в дії 2-ій, збанок з водою, шклянка, папір до писання, олівець.

Дія 3-та — бідна кімната, вікна без фіранок, самороблений непокритий стіл і лавки. Образи Леніна і Сталіна. Старі штани, голка й нитка, латка, лист, миска з вареною рибою, бохонець хліба чорного, дві батлі з горівкою; всі дуже бідно вбрані.

Дія 4-та — хата Данила Чипуренка в Канаді.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Чипуренко Данило — літ 45.

Текля, жінка Данила — літ 42.

Кривогляд, Пархом — літ 25.

Октябрина, жінка Пархома — літ 20.

Товаришка Затична, сусідка Чипуренка
— літ 35.

Грінцберк, єврей з саветської Росії.

Товаришка Підглядна)	членки
Товаришка Підгривна)	жінсекції
Товаришка Підскочна)	в Турфдомі.

Іван) Робітники фабричні в Радянській
Семен) Україні.

Мужеський голос у салі, в дії 2-ій.

ЩАСЛИВЕ Й ВЕСЕЛЕ ЖИТТЯ

ДІЯ ПЕРША

Кімната українського робітника, Дани-
ла Чипуренка, в Канаді. В кімнаті: стіл,
крісла, пару образів на стінах. В куті кім-
нати шафа зо зеркалом.

ЯВА 1

ТЕКЛЯ (замітає підлогу, співає):—

Не чути шуму городського
За невській башней тишина,
І на штике у часового —
Горіт полночная луна.

Вот бедний юноша ровестнік,
Младим цветучім деревам,
В глухой тюрме заводіт песню
І отдають тоску волнам.

Прості, отец, прості невеста,
Сломись венчальное кільцо;
На век закройся моє серце,
Не бить мене другом і отцом.

(Раптом спинює спів і спершись на мітлу):— Що це зімною?... Хотілось заспівати свою рідну пісню, а тут тобі наче хтось язик перекрутив і затягла чужу. Ось, що то значить віковична асиміляція нашого народу чужинцями... А цур їй!... Не хочу співати чужих.. Краще свою українську пісню заспіваю. (Починає знов замітати, співаючи):

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
До долу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав, —
Неначе човен в синім морю,
То виринав, то потапав.

Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,

Сичі в гаю перекликались,
Та ясень раз-у-раз скрипів.

(скінчивши спів):- О це пісня, так пісня!
В ній відчувається ціла велич прекрасної
української природи. І співається вона
так легко, наче сама собі з самого серця
впливає.

Аж на душі полекшало від такої гар-
ної пісні. (Оглядає кімнату): В хаті по-
прятала, позамітала. Ну, що ж тепер поч-
ну?... (Хвильку стоїть в задумі): Ага! Ще
до склепу маю забігти. (Ставить мітлу
в кут. Наблизилась до зеркала й поправ-
ляє волосся на голові).

ЯВА 2.

ЗАТИЧНА:— Здрастуйте, “місис!”

ТЕКЛЯ (відступивши від зеркала):—
Здрастуйте, пані Затична!

ЗАТИЧНА (образливо):— Яка там з
мене пані! (Злагіднівши): Ви, сусідко, не
кличте мене панею. А кажіть попросту:
товаришко! Ми ж не якісь там буржуйки,
щоб панами себе величати.

ТЕКЛЯ (всміхнувшись):— Та вже, хай

буде по вашому... (знов поправляє волосся коло зеркала).

ЗАТИЧНА:— Збираєтесь йти кудись, що так прихорошуєтесь коло зеркала?

ТЕКЛЯ:— Так! Хочу збігати до склепу, пані Затична.

ЗАТИЧНА (піднесеним голосом):— Ви, сусідко, знов своє завели; па-а-ні тай пані! Скільки разів маю казати, щоб не кликали мене панею?

ТЕКЛЯ:— Хочу збігати до склепу. Бо незадовго маю прилагодити вечерю для свого мужа.

ЗАТИЧНА (з усмішкою):— М-м-гу... От ніяк ви, “місис”, не можете призвичаїтись до канадського життя, хоч вже давненько прибули сюди з радянського краю. Ви, “місис”, робіть так, як я зі своїм старим... Прийде він з роботи до дому, а я йому “порк енд бінс” з бляшанки на стіл. От і позбулась того порпання коло баняків у кухні.

ТЕКЛЯ:— Не мо-о-жу, пані товаришко. Хоч би й хотіла, — так не можу... Гріх від Бога буде, зголоднілу людину, будь як нагодувати. Він же змучений і висна-

жений на силі прийде з фабричної роботи. А тут йому тиць під ніс — квасолю з бляшанки. Ніяк не можу в такий спосіб поводитися з мужем!

ЗАТИЧНА (піднесеним голосом):— От, завели своє — не можу, та й не можу!... А чому я можу? Чому наша сусідка англічка, може? Га?

ТЕКЛЯ:— Не рівняйте мене ні до себе, ні до вашої сусідки, англічки. Бо я англічкою ніколи не буду. Я українка! І маю так жити й робити як наші мами робили. Щоб все гаразд було!

ЗАТИЧНА:— Ну, ви сусідко, говоріть до себе. А я вже давненько позбулась таких стародавніх забабонів... Тепер нове життя почалося в світі. То ж маємо жити й все робити по новому. Де б я там свої руки мастила коло баняків!...

ТЕКЛЯ:— Коли ви, пані товаришко, вважаєте за нове, не поважати свого мужа, не заопікуватись ним, не нагодувати його на час, як слід, то хай його біс візьме! — Таке нове життя! Це ж доведе до розламу в родині!

ЗАТИЧНА:— Ов-в-ва! Який там розлом? Не вічно нам жінкам бути безвольними рабнями своїх чоловіків, і без спротиву виконувати всякі їхні забаганки. Тут в Америці, чи й в Канаді такі справи наче в Советах. Як що не так, то зараз “диворс!” От і все! А потім, — йди собі в поліс стейшин, вибери собі “лайснес”, і живи собі з другим. Не бракує в Канаді “сінгелменів!” Ов-в-ва! Де б я там поралась з тими баняками!

ТЕКЛЯ (обурено):— Як можна таке казати? Я ж слюбна жінка! Та я ж у церкві перед Богом обіцялась бути вірною й слухняною своєму мужу, аж до смерти.

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха!... Аж до смерти? А що то є смерть? Ф-ф-фу, і нема вже людини! І в шлюб не вірте, “місис!” Бо шлюб це панські та попівські витребеньки. То ж не дармо наш товариш Ленін казав, що релігія, це опій і дурман...

ТЕКЛЯ:— Чувала я й таке казання в советах. Бувало, десь на мітінгу, вилізе той лисий товариш Ленін на камінь, чи й інше підвищення і ну кричати й зневажливо вигукувати на християнську релігію.

Та до того неборака докричався, що аж ціла його лиса голова спітніє. Але наші українські люди, не вірили тому антихристові. В чім пізніше й переконались... Бо вмiсто христiянства, большевики витворили релiгiю поганську.

Тому то мiй Данило i я, непогоджуючись з тими видумками, поїхали до Канади, щоб зажити тут по людському.

ЗАТИЧНА:— Не хочу в тiм сперечатись, “мiсис”, з вами. Краще ви сьогоднi вечером вступiть до Турфдому, де почувете виклад, товариша Грiнцберка, про жiночi справи.

ТЕКЛЯ:— Може вступлю, як буде час.

ЗАТИЧНА:— Вступiть! Обовязково вступiть! — “мiсис.” А там довидаєтесь про таке, що ще й не снилось вам.

ТЕКЛЯ:— Цiкавить мене, про якi жiночi справи в Турфдомi буде говорити ваш пан Грiнцберк?

ЗАТИЧНА:— Не пан, а товариш!

ТЕКЛЯ (з усмiхом):— Хай вже буде товариш, коли вам так хочеться... (наближається до зеркала й поправляє волосся на голови).

ЗАТИЧНА:— Ви вже до склепу йдете, “місис?”

ТЕКЛЯ:— Так! Боюсь, щоб з вечерою не спізнитись.

ЗАТИЧНА:— Чого боятись? Чи не Данила свого боїтесь? О-в-в-а! Боялась би я... Купіть йому “порк енд бінс” у “кені”, та — якийсь там “кейк”. От і все! Де б я там поралась з тими баняками в кухні.

ТЕКЛЯ:— Ну, там вже побачимо... Ходім же сусідко! Бо я вже йду. (Обидві пішли з хати. Якийсь час у хаті нікого нема).

ЯВА 3.

ДАНИЛО (входить до хати в “оверолсах” з “лонч баксою” під пахою. Оглядає кімнату, потім):— Те-е-кля! Теклюню!... (Вслухується й не чує відповіді): Нема! Певно десь пішла. А без жінки й хата сиротою виглядає. (Сів на крісло й скидає “оверолси”): Гарну жінку маю. Коби кожному таку. Вже поверх 20 літ, як ми побрались, а ще ні разу прикрого слова не чув від неї. А слухянна яка! Щоб ти їй не сказав, чи чого б попросив у неї,

вона все тобі без спротиву виконає....

Не дармо наші поети так гарно виспівують українських жінок!... Певно, що всі наші жінки такі гарні, як моя Текля.

ЯВА 4.

ТЕКЛЯ (являється в дверях, з пакунками в руках):— Ти вже прийшов, Даниле?

ДАНИЛО:— Як бачиш.

ТЕКЛЯ (поглянувши на свій ручний годинник):— Чому так завчасно? Ще тільки четверта година, а ти все після шостої приходиш з роботи.

ДАНИЛО:— В нашій “шапі” зіпсулась машина. От і не було що робити там.

ТЕКЛЯ:— Ну, добре! То йди, Даниле, й переберись як слід. А я тим часом вечерю прилагоджу.

ДАНИЛО:— Прилагодь, прилагодь, голубко. (Пішов до дверей).

ТЕКЛЯ:— Чекай, чекай, Даниле. Я хочу тебе спитати, — чи можу я сьогодні вечером піти до Турфдому? Там буде пан Грінцберк говорити про жіночі справи.

ДАНИЛО:— А мені що? Коли ти тими

справами цікавишся, то йди собі. Хіба ж я в чім перешкаджаю тобі?

ТЕКЛЯ (втішно):— Дякую!... Дякую тобі, мій голубе... Я знала, що не будеш противитись... А все ж краще спитатись, щоб знав куди піду.

ДАНИЛО:— Ну, то йди. Не бороню я тобі. (Пішов).

ТЕКЛЯ (сіла на крісло й поклала пакунки на стіл):— Гарного мужа маю. Коли б кожній жінці такого мати, як мій Данило. Вже поверх двадцять років проминуло від часу, як ми побрались, а ще злого слова ні разу не чула від свого Данила. Не дармо наші дівчата так пориваються найскорше віддатись! Певно, що всі українські хлопці є такі гарні, як мій Данило. (Оглядає пакунки на столі):

Ой! Що ж це я тут так розмірилась? А про вечерю й не в голові. От, треба швиденько йти, щоб все було прилагоджене на час. Мій Данило дуже любить, коли все на час виконується. (Взяла зі столу пакунки й пішла).

ЯВА 5.

ДАНИЛО (краще вбраний як поперед. Якийсь час, ходить від кута до кута в кімнаті, в задумі. Потім сів на крісло):— Моїй жінці, ні з того, ні з цього забаглося до большевицького Турфдому піти. Ще ніколи вона не ходила до того Турфдому. А тут тобі на!... Певно, що ще перед моїм приходом, побувала в нашій хаті наша закукурічена сусідка.

Ой, не люблю я тої сусідки! Поглянеш на неї — жінка як жінка, й хоч черевата трохи, та то нічого... Але, як почне тобі, чоловіче, у вуха — своїм язиком торохкотіти, то аж дивним стає, як то вона потрапить так швидко крутити тим язиком у роті? Та все тільки й торохкоче про московські поради. Поради такі... Поради сякі... Поради гарчі... Поради прекрасні й так далі.. Слухаєш, слухаєш те безконечне славословія закукуріченої порадами баби та тільки руками розведеш.

Не було б дивним, коли б то якась там москвінка так захопилась своїми порадами. А то ж як на біду, таки наша укра-

інка, та ще й з борщівського повіту; просто здуріла від московських советів.

Коли б не був під тими советами, то може б і погодився з тим бабським тарахкотінням. А так, хай вона собі торохкотить аж до самої смерти. А я все буду посмішкуватись з того нерозуму. (Встав з крісла й знов ходить з кута в кут):

Кортіло мене сказати своїй Теклі, щоб вона не йшла до Турфдому. Та якось стерпів. Бо вже таку вдачу маю, що як бачу, що хтось свої пальці пхає поміж двері, то хай собі пхає... А як прищимить то заболить — тоді він і другим перекаже, щоб таке не робили.

ЗАСЛОНА.

ДІЯ 2.

Саля, де відбувається представлення. На сцені — вільна околиця; стіл, троє крісел; на столі збанож і шклянка з водою; папір і олівець до писання протоколу. В час відслони — світло не гаситься в салі. Аматори сидять поміж публікою в різних кутах салі.

ЯВА 1.

ЗАТИЧНА (вставши з крісла, йде бічними дверми на сцену. Спинившись серед сцени й звернувшись до салі, починає):—

Товаришки, робітниці! Хто з вас є проти того, щоб я була предсідницею на цьому масмітінгу? (Якийсь час мовчить, дивлячись на присутніх у салі):

Не номінуєте другої кандидатки?... Тож замикаю номінацію, і зістаюсь вибрана одноголосно — предсідницею масвіча. (В салі аматори плещуть, а Затична наливає до шклянки воду зо збанка й пє. Випила воду, ставить шклянку на стіл і звертається до салі):

А тепер покличу собі секретарку!..

(Якийсь час водить очима по зібраних у салі, врешті вказує пальцем на одну аматорку): Товаришко, Підглядна! Прошу зайняти місце секретарки.

ПІДГЛЯДНА (вставши з крісла):— Ще ніколи не секретарювала й неможу бути секретаркою. (Сіла).

ЗАТИНЧА (вказує пальцем у другий бік салі): — А ви, товаришко, Підгривна, чи хочете бути секретаркою?

ПІДГРИВНА (не встаючи з крісла): — Ні, не можу!

ЗАТИЧНА (якийсь час безрадно дивиться на присутніх. Потім вказує пальцем в інший бік салі):— Ну, а ви, що скажете нам, товаришко Підскочна?

ПІДСКОЧНА (встала з крісла): — А мені, що?... Коли кличуть секретаркою, то треба комусь йти!

ЗАТИЧНА (втішно):— Ось вам справжня советська ударниця. Їй хоч би що! Таких ударниць, — товариш Сталін якнайбільше потребує. То ж прошу, товаришку Підскочну зайняти місце секретарки!

ЯВА 2.

ПІДСКОЧНА (йде на сцену. Аматори всі плещуть їй. Підскачна зі сцени кланяється на всі боки до зібраних. Аматори ще сильніше плещуть їй. Потім Підскачна сіла в крісло коло столу й олівцем пише протоколи на папері).

ЗАТИЧНА:— А тепер я покличу до слова товариша Грінцберка, якого наша жінсекція спровадила на наше масвіче. Товариш Грінцберк! Прошу зайняти своє місце на сцені.

ЯВА 3:

ГРІНЦБЕРК (з салі йде на сцену. Потім зі сцени кланяється до салі. Аматори в ній — плещуть йому).

ЗАТИЧНА:— Перше, ніж товариш Грінцберк прийде до слова, хочу пояснити вам, товаришки, що товариш Грінцберк недавно прибув до Канади з советського раю. Він, на бажання, та на запрошення нашої жінсекції, дасть вам, товаришки, інформаційний відчит про положення на містах в советському союзі.

А головне, дасть звіт про життя нашої жінки в тім раю... Та, — про її значну роль в советськiм будiвництвi. Однак, прошу всiх товарищок, у час звіту товаришта Грiнцберка, затримувати повний спокiй, i передчасно не вириватись зо запитами. (Звернувшись до Грiнцберка): Товаришу, бесiдник! Прошу приступити до слова.

ГРИНЦБЕРК (говорить по російськи):— Товаришка председательница, i ви, товаришки работници i крестьянки! Прежде нежели начну свой отчет, про роль i жизнь нашей женщины, над советами в рабоче-крестьянской стране, я должен сказать вам, что рабоче-крестьянская власть дала всю своим гражданам, — что они хотели.

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Не розумію!

ЗАТИЧНА:— Прошу затримувати спокій!

ГРИНЦБЕРК:— Крестьяне хотели — землю! Они имеют землю. Рабочие хотели иметь фабрики. Они имеют фабрики! Женщины хотели иметь равноправия. Оно все равноправны теперь!

МУЖЕСЬКІЙ ГОЛОС ЗО САЛІ:— Не розумію!..

ЗАТИЧНА (зірвавшись з крісла, де сиділа коло столу):— Прошу не перешкаджати товаришеві бесідникові!..

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Хай твій товариш говорить по нашому, а не московською мовою, коли виступає перед українцями!

ЗАТИЧНА:— То все одно!.. (Сіла в крісло).

ГРІНЦБЕРК (продовжує говорити): — Товаришки і товариші! Не всьо іль равно, как я гаварю? По російські іль по українські? Вєдь там, в рабоче-крестьянської стране, существует: адін народ, і — адін язык.

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Як же тепер буде з українцями?

ГРІНЦБЕРК:— Українізація?! Українізація?.. Відіте лі товаришкі... українізація на Україне, ето временная советская видумка, — для успокоєнія українських бандітов, во время революції..

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Ти самий бандіт!! Говори по нашому, по українському! А як ні, — то геть зі сцени!

ЗАТИЧНА (стукає кулаком у стіл):— Хто там перешкаджає товаришеві говорити!?. Прошу сидіти тихо. А як ні, то геть зо салі!

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Геть, ти сама, замотеличена, Беркова попихачко! Хай твій товариш перед українцями поводитьсь в кращий спосіб! — та вживає тут нашу, українську мову! А як ні, то геть зо сцени! Досить вже нам того большевицького баламуцтва!

ГРІНЦБЕРК (схилюється до вуха передсідниці, і щось з тиха говорить до неї. Предсідниця похитує головою, на знак згоди. Потім Грінцберк звернувшись до салі почав:— Заспокійтесь, заспокійтесь, товариші й товаришки! Коли вже хочете, так буду говорити до вас по вашому... І нема тут чим обурюватись!... Ось наприклад, — коли населення на Україні, в часи революції, домагалось мати свою мову, тоді наш товариш Ленін сказав: Коли українці хочуть мати свою мову, дайте їм "дві мові!" Тому то й я говорю до вас двома мовами... А ви ще й обурюєтесь!? То ж, як самі бачите, товариші й това-

ришки, що нема в світі щасливішого народу понад український...

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Брехня!

ГРІНЦБЕРК (продовжує говорити): —
Всі народи володіють лише одною мовою. А ви, українці, маєте аж дві мови! А все завдяки нашій саветській власті, яка постаралась так ошчасливити вас. Тому то я й кажу, що під саветами настало щасливе й веселе життя! (Наливає воду в склянку й п'є).

ЯВА 4.

ТЕКЛЯ (вставши з крісла в салі):— Де там щасливе життя!? Коли я зо своїм Данилом ледви вирвались від того щастя...

ЗАТИЧНА:— Товаришко, Чепуренко! Прошу не перешкаджати, товаришу Грінцберкові.

ТЕКЛЯ:— Яка там з мене товаришка! Відколи я належу до вашого большевицького гурту?

ЗАТИЧНА:— То все одно, належати, чи ні. Прошу не перешкаджати.

ТЕКЛЯ:— Я й не перешкаджаю!.. Я тіль-

ки говорю, що під саветами не є так гарно, як ваш товариш тут вихвалює.

ЗАТИЧНА (гнівno):— Неправда!

ТЕКЛЯ:— Правда!

ЗАТИЧНА (стукає кулаком у стіл):— Кажу, неправда!!

ТЕКЛЯ:— Правда!

ГРІНЦБЕРК:— Чекайте! Чекайте, товаришки! А то й справді готові посваритись. (До Теклі): Як давно ви прибули зо саветів до Канади, товаришко?

ТЕКЛЯ:— Та, вже кілька літ проминуло.

ГРІНЦБЕРК:— Ось бачите, товаришко! Тут стає для всіх ясним, що ви в своїх твердженнях помиляєтесь. Бо кілька років тому, ще не було в саветах найдемократичної в світі демократії. А тепер, завдяки товаришу Сталіна, ще недавно введена в саветах така демократія, де кожний громадянин товариш, чи й громадянка товаришка почувується наче в правдивім раю!... Ідьте, товаришко, до того раю! А переконаєтесь, що я говорю правду.

ЗАТИЧНА (до Теклі):— Чи вдоволена,

товаришка, поясненням товариша Грінц-берка?

ТЕКЛЯ:— Та, ніби вдоволенна...

ЗАТИЧНА:— Коли вдоволені, то сідайте й не виривайтеся передчасно зо запитами. (Текля сіла).

ГРІНТБЕРК:— У своїм інформаційнім звіті, я майже все висвітлив, про робоче-селянську власть та про той добробут, що тепер панує на Україні, і в цілому саветському союзі. Хто з вас, товаришки й товарищі, не погоджується з моїми словами, то їдьте! Їдьте всі до пролетарської країни, де власними очима переконаєтесь як живуть наші пролітарі й пролітарки в пролітарському союзі. (Кланяється до салі. Наливає до шклянки воду й пє. Аматори зо салі плещуть йому).

ЗАТИЧНА (вставши з крісла):— Шановні товаришки! Ви чули прекрасний відчит нашого товариша. Я певна, що ви зрозуміли все як слід... Однак, коли ко-му з вас щось не ясне, то прошу ставити запити, на які наш товариш бесідник радо дасть вдоволяючу відповідь. То ж хто має запити? Прошу!

ТЕКЛЯ (вставши з крісла):— Я маю запит!

ЗАТИЧНА:— Прощу!

ТЕКЛЯ:— Виїзджаючи зо саветів до Канади, я не мала як взяти зо собою свою маленьку дівчинку. Пізніше я робила заходи, щоб спровадити сюди свою донечку. Стратила багато грошей на те... Але мою донечку чомусь не випускають зо саветів. Що маю робити в таким разі?

ГРІНЦБЕРК:— Саветська власть всіх випускає за кордон, коли хтось того бажає. Але, товаришко, хто ж схоче їхати зо саветського раю до буржуазного пекла? Тому то й ваша дочка не їде до вас, товаришко. Та ви, як я вже сказав — їдьте до своєї дочки, коли хочете переконатись як їй там тарно живеться.

ЗАТИЧНА (до Теклі):— Вдоволені, товаришко, відповіддю товариша?

ТЕКЛЯ:— Та ніби вдоволена.

ЗАТИЧНА:— Хто ще, товаришки, має запити?... (Жде): Ніхто не має запитів? (Жде на запити): Ну, коли вже ніхто нічого не запитує, то значить що всі товаришки вдоволені відчитом товариша. Тож

перше, ніж опустимо це масвіче нашої жі́нсекції, прошу всіх товаришок встати з місць і заспівати інтернаціонал! (Всі аматорші, аматори і члени товариства, де відбувається це представлення, вставши з крісел, бадьоро співають):

Не пора, не пора, не пора,
Москалеві й Ляхові служить.
Довершилась Україні кривда стара —
Нам пора на Україні жить.

Бо пора то великая єсть,
У завзятій, важкій боротьбі;
Ми поляжем, щоб волю і славу і честь
Рідний краю здобути тобі.

(В час того співу Грінцберк і Затична вимахують руками на сцені, стараючись тими рухами спинити спів аматорів у салі).

ГРІНЦБЕРК (вже як аматори скінчили співати):— Що ви робите?!... Що ви робите, товаришки?... Хіба ж можна так? Товаришка предсідниця просила вас заспівати пролітарський інтернаціонал, а ви,

бач, якої затягнули!.. Хіба ж можна так? Та це ж з вашого боку контр-революція, товаришки! Та ж за такий спів у саветах можна впрост на сибірські тундри потрасти!.. Гей, люди, люди!. Ніяк вас не перетвориш на пролетарів! (Поденеровано ходить по сцені).

ЗАТИЧНА (гнівно):— Соромились би, товаришки!... Хіба ж такі членки жінсекції повинні бути?

ПІДГЛЯДНА (зо салі):— Ми вже збирались інтернаціонал заспівати. Та, в задніх рядах жовтоблакитники нас випередили. (В салі чути сміх).

ЗАТИЧНА:— Коли вже тут таке скоїлося, то вважаю, що наш масмітінг є замкнутим.

ЗАСЛОНА.

ДІЯ 3.

Дія третя відбувається місяць пізніше на Радянській Україні. Бідна кімната. Вікна без фіранок. Серед кімнати непокритий самороблений стіл, і також лавки. На стінах причеплені календарні образи Леніна і Сталіна.

ЯВА 1.

ОКТЯБРИНА (вбрана в бідній міщанській ноші, сидить на лавці коло столу й пришиває велику латку до штанів свого мужа. Пришила латку, й відкинувши штани на бік, сидить якийсь час у глибокій задумі. Потім зітхнувши): — Е-е-х! Думай, не думай... а воно все так буде як є... Життя наше радянське мов ті штани полатані... Живе тут людина з надіями на краще, а воно що раз до гіршого приходить. І хто зна! Коли вже воно зміниться наше життя гаремниче?

Десь там за кордонами нашої бідолашної України, люди живуть у достатках і по людському. А ти тут, український народ, на своїй багатій землі, терпи всі-

лякі злидні й недостатки, та, в рабській покорі виконуй всякі забаганки різних пройдисвітів. А як ні, то запроторють туди, де й не снилося. (Після короткої надуми витягнула зза пазухи листа): —

Ось, моя мати вже другий лист надіслала з Канади. Пише: їдь та їдь, доню, до Канади. А за якого біса поїдеш, коли тут тобі кожна копійчина вирахована, щоб було за що бодай бохонець найчорнішого хліба купити.

І чому я не вільна мов та пташка божа! А то б на край світа полетіла б, щоб не мучитись тут у цих злиднях радянських. І не бачити, та не відчувати тих страждань мого українського народу — під партійним пануванням жорстоких чужинців.

(Поглянувши на образи Леніна і Сталіна, і вказуючи пальцем на першого й на другого): Ось вам один йолуп... А ось вам другий йолуп, що в своїх соціалістичних утопіях так заблудились, що ні в кут, ні в двері.. А ти обдурений український народ, терпи, терпи й терпи. Та доки ж того терпіння?!

ЯВА 2.

ПАРХОМ (непомітно увійшов до хати):— Терпи козак, атаманом будеш!

ОКТЯБРИНА (хутко повернулась до дверей, до Пархома):— Ах!... це ти, Пархоме? Як же ти налякав мене! Я собі уявила, що то якийсь московський чекіст під мою думку підслухав.

ПАРХОМ (наближаючись до Октябрини й пригорнувши її до своїх грудей, долонею погладивши її по голові):— Заспокійся, моя ластівко! Заспокійся! Вже недовго нам терпіти насильство й сваволлю дурисвітів. Бо, що раз то більш вперті чутки ходять між нашим народом. Тепер, куди не повернешся, то тільки й чути, що ось вибухне війна. Ну, а в час війни всі можливості, і всілякі нагоди бувають... Розумієш мене Октябрино?...

ОКТЯБРИНА:— Розумію, мій голубе. І відчуваю, що ми є вже на порозі великих змін... Дай Боже, щоб найскорше ті зміни були! (Вказуючи очима на лавку): Присядь, мій голубе! А я принесу тобі вареної рибки, що вчора ти наловив у

Дніпрі. (Пархом сів, Октябрина пішла).

ПАРХОМ (до себе):— Вчора — рибка. Сьогодні — рибка. Завтра — рибка, і так без кінця.. Рибка та хліб. Хліб та рибка. Ну, й живи тут собі, совецький громадянине, на пісній страві, мов той Серафим Саровський у пустелі. А про інші ласощі — забудь, брате!

Все наше українське добро, москалі, не питаючи нас, майже силоміць, забирають, наладовують ним залізничі вагони й довгими потягами, везуть до своєї Московщини. А ти тут, на своїй багатій всім Україні, вдоволяйся рибкою. Добре, що ще риба не перевелась у наших ріках та в озерах. А то хто зна, що тоді було б?

ЯВА 3.

ОКТЯБРИНА (ставить на стіл миску з рибою і бохонець чорного хліба):— На, Пархоме, їж!

ПАРХОМ:— А ти?

ОКТЯБРИНА:— І я сяду. (Сіла до столу. Обое їдять рибу і хліб, ламаючи хліб руками. До Пархома): Гарна рибка?

ПАРХОМ:— Смачна, дуже смачна! Ти в мене така добра господиня, що щоб там не прилагодила, то все буде смачне.

ОКТЯБРИНА:— Мене моя бабуня так навчила...

ПАРХОМ:— Гарну бабуню ти мала.

ОКТЯБРИНА (з плачем у голосі):— Мала, та що з того, — коли смерть її забрала...

ЯВА 4.

До хати увійшли Іван і Семен.

ІВАН:— А-а-а! Моє почитеніє, таваріш Пархом!

СЕМЕН:— Здрастуйте! — товаришко, Октябрина.

ПАРХОМ:— Доброго здоровля, приятелі!

ОКТЯБРИНА:— Здрастуйте, люди добрі!

ІВАН:— Бачу рибку на столі.

СЕМЕН:— А у нас риковка за пазухою! (Витягає зза пазухи фляшку з горілкою. Бе долонею в дно фляшки й ставить її на стіл): Як гулять, так гулять! Знай на-

ших! Сідай, Іване! Оба сідають до столу.

ПАРХОМ (до тих робітників):— Що це ви, празникуєте сьогодні?

ІВАН:— Так, так, товаришу, празникуємо! Середя, це день нашого відпочинку. От і празникуємо. (Подає горілку Пархому): На, товариш, роби почин!

ПАРХОМ (надпивши трохи з фляшки, подає її Семенові):— Прошу!

ІВАН:— Що там прошу?! Пий, Семене, та давай мені. А то щось під печінкою ссати починає... (Семен не й подає фляшку Іванові).

СЕМЕН:— На, кінчай, товариш!

ІВАН (не з фляшки, потім подає її Октябрині): — Випий, товаришко за здоровля нашого найсвітлішого товариша Сталіна!

ОКТЯБРИНА (відпихає від себе фляшку):— Ні, Дякую! Я не пю.

ІВАН:— Не пещ, то й не треба. Силувати не будемо... Самі розіпем. Ще не й подає фляшку Семенові):— На, товариш, кінчай!

СЕМЕН (кінчать так кінчать. Перехиливши фляшку до уст, випиває все з неї.

Потім рукавом витерає уста):— А тепер покушаєм нашої саветської рибки. (Усі їдять рибу і хліб).

ІВАН:— Дуже смачна рибка!

СЕМЕН:— Ще й яка смачна! Дай Боже здоровля нашій товарищі, Октябрині, що таку смачну прилагодила.

ОКТЯБРИНА:— Досить вже вам вихвалювати... Їжте, поки ще маємо що їсти. (Всі їдять і коли вже скінчили їсти, Іван звертається до всіх):—

ІВАН:— А може б ми щось гарного заспівали? Сьогодні ж наш призник, середа!

ПАРХОМ:— Та воно й справді, товариші... сьогодні ваше свято.

СЕМЕН:— Як співають, так співають... Ану, там, Іване, затягай якусь!...

ІВАН:— А мені що... Як хочете, то й заспіваємо. (Співає):

Бистрі мов. хвилі всі дні нашої життя,
Що час, все коротший к могилі наш шлях.

УСІ РАЗОМ приспівують:—

Налий, нали́й, товариш,—

За здравную чару —

Бог знає, що з нами
Случиться впереді.

ІВАН (сольо спів):—
Умреш, похоронять, як не жив на світі,
Згниєш і не встанеш к весіллю друзів.

УСІ РАЗОМ приспівують:—
Налий, налий, товариш,
За здравную чару,
Бог знає, що з нами
Случиться впереді.

ІВАН (сольо спів):—
Тіль-лі, бам-бом, бам-бом.
Тільки бам-бом, бам-бом.
По чарочці! По чарочці!
Тіль-лі, бам-бом, бам-бом.

УСІ РАЗОМ приспівують:—
Пий! Пий! Веселись!
На молоденькій женись!
Пий! Пий! Веселись!
На хорошенькій женись!

ОКТЯБРИНА:— Гарна пісня, — та не-
безпечно її так голосно співати. Бо, ще

ПАРХОМ:— Годі! Годі, тобі таке моло-
ти! А то й справді, щоб не опинитись то-
бі в московського Чека за такий той спів.

ІВАН:— Хотіли пролітарську, от і спі-
ваю... Це ж пролітарські пісні!...

ПАРХОМ:— Хай будуть і пролітарські..
Але краще не співай таких, — щоб з про-
літаря не перетворили тебе у в'язня. Бо
самий знаєш, що тепер у нашій країні
московська совєтська власть жартів не
любить.

ІВАН:— Як не любить, то й не треба..
(До Семена): Ану, там, товариш Сеня,
витягай товаришку, Рибковку!.. А то,
щось дуже під печінкою ссе.

СЕМЕН (витягає фляшку горілки зза
холяви. Долонею бе в дно фляшки й по-
дає її Іванові):— На, товариш, пий! (По-
правляє свою утробину).

ІВАН (бере фляшку від Семена): —
Покорно благодарю, товариш, за добро
сердечність! (Пе з фляшки. Потім кряк-
нувши, — дає фляшку Семенові): На, Со-
си! (Семен обтерши рукавом уста, по-
чав пити з фляшки).

ОКТЯБРИНА (сміючись):— Ех, ви со-

якась там біда під вікном підслухає й донесе куди слід, а тоді ще за буржуїв нас вважатимуть, і всілякі можливості з нами можуть статись. Чи не краще нам співати пролетарські пісні? — коли нас вже силоміць перетворили на пролетарів?

ІВАН:— Ай, Октябрина! Ай, да пролітарка! Люблю вас за таку отвертість!...

ПАРХОМ:— Що нам про якусь там отвертість базікати... (До Івана): Ти краще затай пролітарську.

ІВАН:— Заспіваєм... Запайом пролітарську. (Співа):

Я на бочьке сіжу,
Під бочкою каша...
Троцький Леніну сказав:
Україна наша!

ПАРХОМ (до Івана):— Що ти там, товаришу, з п'яна мелеш?

ІВАН:— Не мелю, а співаю! (Співає даліше):

Ех, яблочко,
Куди котишся,
Попадеш в Чеку,
Не воротишся...

суни! Мов ті немовлята до пипки з молоком, так ви до горілки припадаєте. Соромились би так багато пити! Це ж шкодить вам!

ІВАН (віднявши фляшку від уст): — Шкодить, чи не шкодить, а пити треба! Тому, що — (вказує пальцем на фляшку): ось в цій риковці все наше пролітарське життя заключається. (До Семена): Правду я кажу, товариші?

СЕМЕН (гукнувши):— Правду! Пра-а-авду.... (Заточується й трохи не впавши, співає):

Пий, пий, веселись,
Коли хочеш, то женись!
Пий, пий, веселись,
Як не хочеш, не женись.

ЯВА 5.

ТЕКЛЯ (увійшла до хати. Якийсь час оглядає всіх, і саму кімнату):— Такої тут виспівують, — що й не чути мого стуку в двері. То ж вибачте мені, люди добрі, що без вашого дозволу увійшла до хати.

ПАРХОМ:— Звідки ви тітонько, і за чим вступили сюди?

ТЕКЛЯ:— Звідки я, — довідаєтесь пізніше. А вступила до цієї хати з надією побачити тут свою доню, Октябрину.

ОКТЯБРИНА (якийсь час вдивляється в обличчя Теклі. Врешті зірвавшись з лавки підбігла до своєї матері зо словами):— Ма-а-мо! Чи ви не здуріли?!!

ТЕКЛЯ (відіпхнувши від себе Октябрину, почала з докором):— Так то ти свою матір витаєш, доню? Я як мати, в день і в ночі думала про тебе... Цілий час тільки й жила тобою... Гроші витратила, щоб найскорше побачити тебе... А ти?.. Соромилася б, свою рідну матір, дурною вважати. (На бік): Ось воно те большевицьке виховання, яких дітей витворює..

ОКТЯБРИНА (з жалем в голосі): — Ні, мамо!... Я не хотіла таке сказати... Але саме слово якось вирвалось з моїх уст. Бо й не сподівалась бачити вас тут. Ви ж самі в своїх листах писали, що заберете мене до Канади, до тої вільної країни, де всі люди живуть по людському, і не так, — як ось ми тут, — в цих невідповідних

обставинах. Увесь час я тільки й мріяла про вільну Канаду. А ось, бачу, то й ви самі прибули сюди.

ТЕКЛЯ:— Так, доню... Як бачиш, я прибула. Бо товариш Грінцберк у Канаді на вічу — дуже хвалив веселе й щасливе життя в радянському союзі. Та, ще казав...

ОКТЯБРИНА (швидко):— Що мамо казав?

ТЕКЛЯ:— Казав, що хто тому не вірить, то хай самий поїде до радянського союзу для наочного переконання.

ПАРХОМ (гнівно):— А щоб тому Беркові язик покорчило, коли він так нахабно брехав!

ТЕКЛЯ (відступаючи від дверей):— Як то брехав?

ПАРХОМ:— Безсоромно брехав, й то все! Брехав так, як і тут нам вже поверх двадцять літ большевицькі часописи та всякі агітатори брешуть, брешуть про якесь там райське життя в майбутнім. Брешуть всі вони на те, щоб ми всякі злидні терпіли й понад силу робили на мо-

сковську бюрократичну зграю всяких пройдисвітів.

ТЕКЛЯ:— А-а-а! Так ось воно як!

ОКТЯБРИНА (з жалем в голосі):— Так, так; мамо... Ви тільки подивіться на наші злидні пролітарські. (Вказуючи пальцем на Пархома, Івана й на Семена): Подивіться, мамо, на цих полатаних пролітарських обірванців. Подивіться на нас всіх горем прибитих. І чи можна тут говорити про якесь щасливе й веселе життя?

ТЕКЛЯ (оглядає всіх, потім до Октябрини):— А де ж твій?...

ОКТЯБРИНА:— Вони всі мої...

ТЕКЛЯ (здивовано):— Так, так, до-ню? Товариш Грінцберк на вічу казав, що тепер вільна любов у саветах. Але ж до-ню... Чи ж не забагато аж трьох для тебе?

ОКТЯБРИНА:— Як то — трьох?

ТЕКЛЯ:— Таж оцих трьох, що ось тут у хаті.

ОКТЯБРИНА:— Ха-ха-ха-ха!... Ви, ма-мо, не дали мені доказати, — тай поча-ли своє. Хто знає що... Я хотіла вам ска-зати, що вони всі мої товариші. А ви ма-

мо... Ха-ха-ха! Соромились би про щось іншого думати.

ТЕКЛЯ (образливо):— Де твій муж, питаю?

ОКТЯБРИНА:— О-о-о, муж?... Так би відразу й питали. (Бере Пархома за руку й підводить до Теклі): Ось він, мій муж!

ТЕКЛЯ (вдивляється на Пархома, оглянувши його від ніг до голови):— Гарного мужа маєш, доню.

ОКТЯБРИНА (з усмішкою):— А я ж, чи не гарна, мамо?

ТЕКЛЯ:— Та вже про тебе, доню, нема що й казати... Бо ще як була маленькою дівчинкою, то всі наші хлопці на тебе задивлялися. А ось піросла, то ще кращою стала.

ІВАН (до Семена):— Пайдьом, товариш Сеня! Патаму, что тут семенная іділія починається... Не след людям мешать.

СЕМЕН (підносячись з лавки, де сидів):— Как пайдьом, так пайдьом! (Обидва похитуючись, виходять з хати, приспівуючи):

Пий, пий, веселись,
На молоденькій женись!
Пий, пий, веселись,
На хорошенькій женись!
(Іван і Семен пішли).

ТЕКЛЯ:— А то що за москалі?

ПАРХОМ:— Які там з них москалі! Це наші ширі українці. Тільки вони змосковщені. От і базікають каліченою московською мовою.

ОКТЯБРИНА:— Присядьте, мамо! А я зараз нашої рибки подам на стіл. Ви певно в дорозі зголодніли.

ТЕКЛЯ:— Ні, доню. Я не голодна, і ти цим не торбуйся. Краще розкажіть мені про ваше життя під саветською владою. (Всі сіли на лавку).

ПАРХОМ:— Про московську большевицьку владу на нашій поневоленій Україні є що питати... Та нема на те що відповідати. Бо самі бачите, як наша біда зі всіх боків виглядає... А ось ви краще розкажіть нам про Канаду. Та— чи то правда, що в Канаді робітники від голоду вмирають?

ТЕКЛЯ:— Свят, свят! Від якого голоду?

ПАРХОМ:— Та ж від голоду!

ОКТЯБРИНА:— Тут большевицькі робкори до своїх газет пишуть, що в Канаді великий голод, та що там робітники вмирають з голоду у великім числі.

ТЕКЛЯ (з обуренням):— А щоб вони ті большевицькі газети зацікавили, коли вони в такий нахабний спосіб сміють поширювати голу брехню!

ОКТЯБРИНА (оглядається на всі боки, потім до Теклі):— Мовчіть, мамо! Бо, ненароком якийсь чекист під вікном підслухає нашу розмову, тоді біда буде....

ТЕКЛЯ:— Яка там біда? Чи в своїй хаті не можна тут правду казати?

ПАРХОМ:— У нас під саветами за правду карають, а за брехню й кривду вихваляють, та добрими посадами тих брехунів надгороджують.

ТЕКЛЯ:— Коли аж так, то тут не місце мені. Та й тобі доню, і тобі, Пархоми. Я, як горожанка демократичної Канади, постаралась вжити всіх заходів і старань, щоб вас обоїх забрати звідси до Канади,

де ви будете почуватись свобідними між свобідними людьми. І там заживете краще.

Бо вже з переконання знаю, що не під большевицьким серпом та молотком, а під правдивим демократичним прапором, кожна людина є в спроможі пізнати й відчути дійсно щасливе й веселе життя! То ж до Канади, діти!

ОКТЯБРИНА (втішно):— До Канади!.. До Канади, мамо!

ТЕКЛЯ (до Пархома):— Ну, а ти чого мовчиш? Кажі, їдеш з нами, чи ні?

ПАРХОМ (не рішучо):— Та, вже й не знаю, що вам казати на те... Бо хто зна, може й справді в Канаді робітники від голоду вимерають? А тут як воно зле не є.. а все бодай рибку можна в Дніпрі хоч крадьком зловити. А до того ж рідна країна, не те, що чужа.

ОКТЯБРИНА:— Що з того, що рідна? — коли вона мачухою стала.

ПАРХОМ:— Коли так, то вже не знаю що казати.

ОКТЯБРИНА (втішно):— То ж до Канади!

ПАРХОМ:— До Канади, до Канади, моя ластівко, щебетушко. Поїдемо туди, де ні чекіст, ні комісар не псує життя людського... Поїдемо до щасливого й веселого життя!

ЗАСЛОНА.

ДІЯ 4.

Таж кімната, Данила Чипуренка в Канаді.

ЯВА 1.

ДАНИЛО (якийсь час ходить від кута до кута. Потім зупинившись серед кімнати): — Поверх двадцять літ часу, як я був жонатим. Поверх двадцять літ я почувався щасливим під доброю опікою своєї лагідної жінки, Теклі... І здавалось мені, що те родинне щастя ніколи не скінчиться.

Та, ось, ні з того, ні з цього мов та чорна хмара затемнила моє щастя. Текля десь завіялась у саветах... А я, як бачите, люди добрі, солом'яним "сінгел меном" у Канаді став на старість. Це просто, мов якась трансформація зі мною та й годі. Ось, вже два місяці часу минуло, як моя жінка відїхала з Канади до тих саветів... Та, хоч би тобі, чоловіче, бодай одного листа написала звідти. Так ні!

Ну, й топцюй собі, Даниле, по підлозі, та чорну думу думай. (Знов ходить від кута до кута. За якийсь час чути стукіт в дверях):— "Ком ін!"

ЯВА 2.

ЗАТИЧНА (увійшла до хати):— Добрий вечір, вам товаришу, Чипуренко!

ДАНИЛО:— Доброго вечора й вам, пані Затична!

ЗАТИЧНА:— Та, що з тими людьми сталось? Де б я не з'явилася, то всі мене панею вважають. (Оглядає себе): Не вже я так подібна на паню?

ДАНИЛО (всміхаючись):— “Шур”, що подібна! Бо не кожна жінка тут таке грубе черево має...

ЗАТИЧНА (трохи засоромившись):— Ви вже відразу товаришу, Чипуренко, жартувати починаєте...

ДАНИЛО:— Часом правду треба перетворити в жарт, щоб ним зацитькати людське обурення. Бо ж не всі правду люблять.

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха!... Самі в хаті?

ДАНИЛО:— Так, як бачите... Був у хаті самий, а тепер нас двоє.

ЗАТИЧНА:— Двоє, кажете?

ДАНИЛО:— Та ж не троє, а двоє. А коли б була тут моя Текля, то було б нас троє.

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха! Текля?... Забудьте про Теклю! Вона в советах певно й не згадує про вас. Ну, а ви ще не дуже старий з вигляду.

ДАНИЛО:— Та, що з того, що не дуже старий?

ЗАТИЧНА:— А те, з того — що товаришка Мотря вже не раз кивала бровами до вас. Хіба ви того не завважали?

ДАНИЛО:— Та завважав... Але, відразу подумав собі, що в Мотрі брови зпаралізовані, от і киває ними.

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха! Комедія та й годі з вами, товаришу! Який же з вас недотепа! Товаришка Мотря залюбилась, а вам те й не в голові.

ДАНИЛО:— Залюбилась? — кажете.

ЗАТИЧНА:— Еге ж!

ДАНИЛО:— Та в кого ж вона залюбилася?

ЗАТИЧНА:— Гей, які ви муштини не второпні! Вам все розжуй та ще й до уст вклади. Аж тоді ви відчуєте смак.

ДАНИЛО:— Слухайте, сусідко, не робіть з мене дурня.

ЗАТИЧНА (сіла в крісло):— Не про дурня тут мова, а про вас, товаришу

Краще сядьте та послушайте. (Данило сів на друге крісло): Товаришка Мотря залюбилася у вас по самі вуха. От що!

ДАНИЛО:— Мотря?... Мотря, залюбилась... Ні! Того не може бути! Вона ж має мужа. Вона ж... Ні! Це попросту якісь бабські пльотки!...

ЗАТИЧНА:— Не пльотки, а правда, товаришу.

ДАНИЛО:— Слухайте, сусідко! Як та Мотря сміє залюбитись у жонатого мушину, коли ще й сама замужною жінкою?

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха! Нема, на що тут, товаришу обурюватись. Бо для любови ні законів, ні перешкод нема.

ДАНИЛО:— Ну, а про мораль ви забули, сусідко?

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха! Мораль? Та це ж така самісенька буржуазна видумка, як і всі видумки!

ДАНИЛО:— Не було б моралі, тоді люди дійшли б до того худобячого стану, як ваша товаришка, Мотря.

ЗАТИЧНА:— Може воно й так, товаришу, Чипуренко. Але часто трапляється, що ті людці, які на кожному кроці проповідують мораль, є найбільшими амораль-

ними й розпустниками, чи й розпустницями, у яких ні моралі ні чеснот навіть за макове зернятко не знайдеш.

А до того ж, погляньмо, що тепер у світі діється: масові вбивства молоді на війні; грабунки трудящого населення; нездержна п'ятика серед обох полів, та інше... Чи можна тут про якусь бодай задріпану мораль згадувати?

ДАНИЛО:— Гм... Та, коли над тим добре застановитись, — то воно ніби й справді так...

ЗАТИЧНА:— Справді, справді, товаришу-сусідо. Тому то, коли товаришка Мотря почне хитати до вас бровами, то й ви їй хитніть, і, запевняю вас, товаришу, що все буде "окей!"

ДАНИЛО:— О-о-о! На таке то я ніяк не погоджусь. Хай та Мотря сама собі хитає... а я ні. Бо, ану ж моя Текля приїде зо советів, тоді що мені буде за те хитання? Га?!

ЗАТИЧНА:— Що буде?... Нічого не буде! Бо вже хто до советського раю поїхав, то ніколи звідти не поверне назад до буржуазного пекла. Не поверне він

до нужденного й бідолашного, яке ми ось тут переносимо.

ДАНИЛО:— Нужденне життя в Канаді, кажете? А подивіться, сусідко, на своє черево! Чи така груба жінка сміє нарікати на якесь нужденне життя?... Подивіться, як ви гарно вбрані. Подивіться на свою коштовну шовкову суконку, — на своє коштовне коракулеве пальто й ось ті ваші модні черевики, яких ціна є не менш як сім долярів у sklepi. І чи смієте ви нарікати на якесь там бідолашне життя в Канаді? Та ще... (Чути стук у двері): “Ком ін!”

ЯВА 3.

В дверях з'являються Текля, Октябрина й Пархом. Данило й Затична, зірвались з крісел, остовпіли від здивовання й мовчки дивляться на прибувших. Текля і Октябрина повбирані в старомодні старі суконки.

ТЕКЛЯ (до Данила):— Що так дивишся? Не пізнав мене, мій голубе?

ДАНИЛО:— Та, я...

ТЕКЛЯ:— Знаю!... Не сподівався непрошених дорогих гостей. (до Октябрини): Це твій тато, доню. Не пізнаєш?

ОКТЯБРИНА (підбігши до Данила й цілує його):— Тато! Тато мій любий!.. Яка ж я щаслива!..

ДАНИЛО (зворушено):— Я... я теж щасливий, доню.

ОКТЯБРИНА (підбігла до Пархома й взявши його за руку, підводить до Данила):— А це мій муж, Пархом, тату. По-знакомтеся! (Данило й Пархом подають один одному руки).

ТЕКЛЯ (до Затичної):— А ви, сусідко, чому не привітаєтесь з нами?

ЗАТИЧНА (зняковівши):— Та, я... Та я, товаришко.. Ну, та я, товаришко...

ТЕКЛЯ:— Що з вами сталося, сусідко, що тільки й чути від вас товаришко, та товаришко?

ЗАТИЧНА (трохи опанувавши над собою):— Я товаришко, коли побачила вас, то так втішилася, що й привітатись забула. Я вас так люблю, так люблю, товаришко...

ДАНИЛО (з усміхом):— Любите, ка-

жете? А хто мене ось тут намовляв зрадити свою жінку? Га?

ЗАТИЧНА (злякано):— Та, що з вами, товаришу? Я ж....

ДАНИЛО (гнівno):— Так, так! Ви, сусідко, тільки що намовляли мене зрадити свою жінку. Чи не так, сусідко?

ТЕКЛЯ:— А-а-а! Так, ви так любите мене? Того вже забагато для мене... Тож, геть з моєї хати!

ОКТЯБРИНА:— Мамо!.. Хіба ж так можна?...

ТЕКЛЯ:— Відступись, доню, бо ти нічого не знаєш. (До Затичної): Ну, чого стоїте?... Кажу, геть з хати!

ЗАТИЧНА:— Та вже, коли в такий спосіб випрошують мене з хати, то мушу йти. (Йде до дверей. Коло дверей обертається й до Данила): А ти, старий дурню, не кажи жінці того, що не треба!

ДАНИЛО (кидається до Затичної):— Хто! Я дурень? Та я тобі, Беркова попи-хачко, всі ребра поламаю! (Затична швидко зникла за дверима. Данило звертається до публіки в салі):

Ось таке то, люди добрі, — намовила

мою жінку лишити в Канаді мужа а самій їхати до саветів. Намовляла мене зрадити свою жінку й звязатися з такою як сама. А в решті ще й дурнем назвала. А, не діждеш! Має щастя, що швидко втекла з хати. А то б я їй ту большевицьку дурійку вигнав з голови! Ось, до чого довели нерозважну галиційську бабу большевицькі теорії! Вона мені каже: Бога нема, релігії нема, законів нема, моралі нема! А не діждати тобі, погань черевата, баламутити добрих людей в Канаді! Гони до московських саветів з такою наукою!

ОКТЯБРИНА:— Заспокійтесь, тату! Ми під саветами таких бачили. Там їх називають ударницями. То ж не дивуйтесь, що й тут щось подібне трапилось. Заспокійтесь!

ПАРХОМ (до Данила):— Чи варт через чийсь нерозум жувати свої нерви?

ТЕКЛЯ:— Правда, правда, сину... Вже викинули сміття з хати й маємо спокій.

КІНЕЦЬ

Гамільтон, Онт.
Травень, 1939 року.

ЗНАЧІННЯ СЛІВ

Асиміляція — винародовлення
місис — пані, господиня
порк енд бінс — з солониною квасолі (з
бляшанки)
диворс — розвід
поліс стейшон — бюро поліційне
лайнс — дозволення, дозвіл
сінгел мен (ів) — самотних муштин, не-
жонатих
турфдім — дім большевицький
кен (і) — бляшанка
кейк — солодкі тісточки
овералс — верхні штани з підшийником
лонч бакс — коробка на поживу
шап (а, і) — фабричний завід
масмітінг — масове віче, сходина
масвіче — загальне зібрання
жінсекція — відділ жіночого товариства
демократичної — людоправної, вільної
трансформація — перетворення
ком ін — входить, входи
шур — певно
теорія — уявлена наука

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

- Замовляйте поки є на складі
- Комедія з штанами на 1 дію, смішна весела, цікава й захоплююча, з життя в Канаді. — — — — — .25
- Старий Кавалір, комедія на 1 дію, дуже смішна, як старого парубка женили — .15
- Чудовий Зять, комедія на 1 дію, як українська дівчина віддалася за нігра — .15
- Совецький Розвід, комедія на 1 дію, — .15
- Слово як Горобець, комедія на 1 дію .15
- Горнятко Кави, комедія на 2 дії — .25
- Кохання з перешкодами, ком. на 1 дію .25
- Щасливий День, комедія на 1 дію — .15
- Олеся, історична, цікава на 2 дії — .20

Замовляйте багато примірників зараз, для всіх аматорів, а це допоможе нам видавати нові театральні штуки, яких маємо поперх 260, лежать готові до друку. Не скупіться і збагачуйте свою рідну літературу.

PROMIN PUBLISHING CO.

623 Selkirk Ave., Winnipeg, Man., Canada

ЧИМ Я БУДУ? поучаюче	.10
Олеся, повість з козацьких часів	.20
ШЛЯХОТНІ ХЛОПЦІ, опов.	.05
ДЛЯ РІДНИХ ДІТЕЙ — — —	.40
ВОВК В ТАРАПАТАХ, опов.	.05
КНЯЗЕНКО ЗАБАВИ, оповід.	.15
ЛІСОВИЙ ОГОНЬ, — — —	.15
БАЖАННЯ СЛАВКА, цікаве	.05
В СТУДІ МАЙСТРА, гарне	.10
ЛЕВ І КРІЛИК, ілюстроване	.15
ЗОЛОТА МУХА, канад. опов.	.05
ЦІКАВІСТЬ, монольоґ —	.05
ПЕРШІ ВОЛОСКИ, на 1 дію	.15
ОЛЕСЯ, історична песа, на 2 дії	.20
ЗАБАВА В ІСТОРІЮ, на 1 дію	.15
ОТО РАЗ! — на одну дію	.10
СЛАВКО В ТАРАПАТАХ, “	.15
КОСТЕВІ ЗБИТКИ, на 1 дію	.15
ВИТАЙ ВЕСНО! — на 1 дію	.15
ХИМЕРИ СЛАВКА, на 1 дію	.15
ШТУКАРІ, на одну дію —	.05
ДЯКО-УЧИТЕЛЬ В ШКОЛІ, “	.10
НА ВАКАЦІЯХ, на 1 дію —	.15
КИЦЯ - БАБКА, на одну дію	.10
ОТОМАН В ЦЕБРОВИ —	.15
ЦІКАВІСТЬ, — — — —	.05
ЗЛИЙ ХЛОПЕЦЬ, — — — —	.10
НЕВДАЛИЙ ІСПИТ, на 1 дію	.15
ДЯК УЧИТЕЛЕМ, на 1 дію	.15
ЧЕРГА, — — — —	.05
НЕ ЗАБУЛИ, на одну кію	.15
ПЕРШЕ ГОЛЕННЯ, на 1 дію	.15

PROMIN PUBLISHING CO.
623 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

В. Тулевітрів

**ЩАСЛИВЕ Й ВЕСЕЛЕ
ЖИТТЯ**

Комедія в 4-ох діях.

Ціна 35 центів

Накладом
Просвітнього Видавництва
“ПРОМІНЬ”

Printed in Canada

В. Тулевітрів

**ЩАСЛИВЕ Й ВЕСЕЛЕ
ЖИТТЯ**

Комедія в 4-ох діях.

Ціна 35 центів

Накладом
Просвітнього Видавництва
“ПРОМІНЬ”

Printed in Canada

Під редакцією
С. М. ДОРОЩУКА

Всі права застережені
Видавництвом "ПРОМІНЬ"
1944

PROMIN PUBLISHING CO.
623 Selkirk Ave., Winnipeg, Man. Canada.

Printed in Canada

ПОТРІБНІ РІЧИ

ДІЯ І.

Стіл, крісла, пару образів, мітла, шафа зо зеркалом, “лонч бакса”, старі “овералси” для Данила, шовкова суконка для Затичної і коракулеве пальто, пакунки зі склепу для Теклі, сцена вільної околиці в дії 2-ій, збанок з водою, шклян-ка, папір до писання, олівець.

Дія 3-та — бідна кімната, вікна без фіранок, самороблений непокритий стіл і лавки. Образи Леніна і Сталіна. Старі штани, голка й нитка, латка, лист, миска з вареною рибою, бохонець хліба чорного, дві батлі з горівкою; всі дуже бідно вбрані.

Дія 4-та — хата Данила Чипуренка в Канаді.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Чипуренко Данило — літ 45.

Текля, жінка Данила — літ 42.

Кривогляд, Пархом — літ 25.

Октябрина, жінка Пархома — літ 20.

Товаришка Затична, сусідка Чипуренка
— літ 35.

Грінцберк, єврей з саветської Росії.

Товаришка Підглядна)	членки
Товаришка Підгривна)	жінсекції
Товаришка Підскочна)	в Турфдомі.

Іван) Робітники фабричні в Радянській
Семен) Україні.

Мужеський голос у салі, в дії 2-ій.

ЩАСЛИВЕ Й ВЕСЕЛЕ ЖИТТЯ

ДІЯ ПЕРША

Кімната українського робітника, Данила Чипуренка, в Канаді. В кімнаті: стіл, крісла, пару образів на стінах. В куті кімнати шафа зо зеркалом.

ЯВА 1

ТЕКЛЯ (замітає підлогу, співає):—

Не чути шуму городського
За невській башней тишина,
І на штике у часового —
Горіт полночная луна.

Вот бедний юноша ровестнік,
Младим цветучім деревам,
В глухой тюрме заводіт песню
І отдають тоску волнам.

Прості, отец, прості невеста,
Сломись венчальное кільцо;
На век закройся моє серце,
Не бить мене другом і отцом.

(Раптом спинює спів і спершись на мітлу):— Що це зімною?... Хотілось заспівати свою рідну пісню, а тут тобі наче хтось язик перекрутив і затягла чужу. Ось, що то значить віковична асиміляція нашого народу чужинцями... А цур їй!... Не хочу співати чужих.. Краще свою українську пісню заспіваю. (Починає знов замітати, співаючи):

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
До долу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав, —
Неначе човен в синім морю,
То виринав, то потапав.

Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,

Сичі в гаю перекликались,
Та ясень раз-у-раз скрипів.

(скінчивши спів):- О це пісня, так пісня!
В ній відчувається ціла велич прекрасної
української природи. І співається вона
так легко, наче сама собі з самого серця
впливає.

Аж на душі полекшало від такої гар-
ної пісні. (Оглядає кімнату): В хаті по-
прятала, позамітала. Ну, що ж тепер поч-
ну?... (Хвильку стоїть в задумі): Ага! Ще
до склепу маю забігти. (Ставить мітлу
в кут. Наблизилась до зеркала й поправ-
ляє волосся на голові).

ЯВА 2.

ЗАТИЧНА:— Здрастуйте, “місис!”

ТЕКЛЯ (відступивши від зеркала):—
Здрастуйте, пані Затична!

ЗАТИЧНА (образливо):— Яка там з
мене пані! (Злагіднівши): Ви, сусідко, не
кличте мене панею. А кажіть попросту:
товаришко! Ми ж не якісь там буржуйки,
щоб панами себе величати.

ТЕКЛЯ (всміхнувшись):— Та вже, хай

буде по вашому... (знов поправляє волосся коло зеркала).

ЗАТИЧНА:— Збираєтесь йти кудись, що так прихорошуєтесь коло зеркала?

ТЕКЛЯ:— Так! Хочу збігати до склепу, пані Затична.

ЗАТИЧНА (піднесеним голосом):— Ви, сусідко, знов своє завели; па-а-а-ні тай пані! Скільки разів маю казати, щоб не кликали мене панею?

ТЕКЛЯ:— Хочу збігати до склепу. Бо незадовго маю прилагодити вечерю для свого мужа.

ЗАТИЧНА (з усмішкою):— М-м-гу... От ніяк ви, “місіс”, не можете призвичаїтись до канадського життя, хоч вже давненько прибули сюди з радянського краю. Ви, “місис”, робіть так, як я зі своїм старим... Прийде він з роботи до дому, а я йому “порк енд бінс” з бляшанки на стіл. От і позбулась того порпання коло баняків у кухні.

ТЕКЛЯ:— Не мо-о-жу, пані товаришко. Хоч би й хотіла, — так не можу... Гріх від Бога буде, зголоднілу людину, будь як нагодувати. Він же змучений і висна-

жений на силі прийде з фабричної роботи. А тут йому тиць під ніс — квасолю з бляшанки. Ніяк не можу в такий спосіб поводитися з мужем!

ЗАТИЧНА (піднесеним голосом):— От, завели своє — не можу, та й не можу!... А чому я можу? Чому наша сусідка англічка, може? Га?

ТЕКЛЯ:— Не рівняйте мене ні до себе, ні до вашої сусідки, англічки. Бо я англічкою ніколи не буду. Я українка! І маю так жити й робити як наші мами робили. Щоб все гаразд було!

ЗАТИЧНА:— Ну, ви сусідко, говоріть до себе. А я вже давненько позбулась таких стародавніх забабонів... Тепер нове життя почалося в світі. То ж маємо жити й все робити по новому. Де б я там свої руки мастила коло баняків!...

ТЕКЛЯ:— Коли ви, пані товаришко, вважаєте за нове, не поважати свого мужа, не заопікуватись ним, не нагодувати його на час, як слід, то хай його біс візьме! — Таке нове життя! Це ж доведе до розламу в родині!

ЗАТИЧНА:— Ов-в-ва! Який там розлом? Не вічно нам жінкам бути безвольними рабинями своїх чоловіків, і без спротиву виконувати всякі їхні забаганки. Тут в Америці, чи й в Канаді такі справи наче в Советах. Як що не так, то зараз “дворс!” От і все! А потім, — йди собі в поліс стейшин, вибери собі “лайснес”, і живи собі з другим. Не бракує в Канаді “сінгелменів!” Ов-в-ва! Де б я там поралась з тими баняками!

ТЕКЛЯ (обурено):— Як можна таке казати? Я ж слюбна жінка! Та я ж у церкві перед Богом обіцялась бути вірною й слухняною своєму мужу, аж до смерти.

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха!... Аж до смерти? А що то є смерть? Ф-ф-фу, і нема вже людини! І в шлюб не вірте, “місис!” Бо шлюб це панські та попівські витребеньки. То ж не дармо наш товариш Ленін казав, що релігія, це опій і дурман...

ТЕКЛЯ:— Чувала я й таке казання в советах. Бувало, десь на мітінгу, вилізе той лисий товариш Ленін на камінь, чи й інше підвищення і ну кричати й зневажливо вигукувати на християнську релігію.

Та до того неборака докричався, що аж ціла його лиса голова спітніє. Але наші українські люди, не вірили тому антихристові. В чім пізніше й переконались... Бо вмiсто христiянства, большевики витворили релiгiю поганську.

Тому то мій Данило і я, непогоджуючись з тими видумками, поїхали до Канади, щоб зажити тут по людському.

ЗАТИЧНА:— Не хочу в тiм сперечатись, “місис”, з вами. Краще ви сьогодні вечером вступіть до Турфдому, де почувете виклад, товариша Грінцберка, про жіночі справи.

ТЕКЛЯ:— Може вступлю, як буде час.

ЗАТИЧНА:— Вступіть! Обовязково вступіть! — “місис.” А там довідаєтесь про таке, що ще й не снилось вам.

ТЕКЛЯ:— Цікавить мене, про які жіночі справи в Турфдомі буде говорити ваш пан Грінцберк?

ЗАТИЧНА:— Не пан, а товариш!

ТЕКЛЯ (з усміхом):— Хай вже буде товариш, коли вам так хочеться... (наближається до зеркала й поправляє волосся на голові).

ЗАТИЧНА:— Ви вже до склепу йдете, “місис?”

ТЕКЛЯ:— Так! Боюсь, щоб з вечерою не спізнитись.

ЗАТИЧНА:— Чого боятись? Чи не Данила свого боїтесь? О-в-в-а! Боялась би я... Купіть йому “порк енд бінс” у “кені”, та — якийсь там “кейк”. От і все! Де б я там поралась з тими баняками в кухні.

ТЕКЛЯ:— Ну, там вже побачимо... Ходім же сусідко! Бо я вже йду. (Обидві пішли з хати. Якийсь час у хаті нікого нема).

ЯВА 3.

ДАНИЛО (входить до хати в “оверолсах” з “лонч баксою” під пахою. Оглядає кімнату, потім):— Те-е-кля! Теклюню!... (Вслухується й не чує відповіді): Нема! Певно десь пішла. А без жінки й хата сиротою виглядає. (Сів на крісло й скидає “оверолси”): Гарну жінку маю. Коби кожному таку. Вже поверх 20 літ, як ми побрались, а ще ні разу прикрого слова не чув від неї. А слухянна яка! Щоб ти їй не сказав, чи чого б попросив у неї,

вона все тобі без спротиву виконає...

Не дармо наші поети так гарно виспівують українських жінок!... Певно, що всі наші жінки такі гарні, як моя Текля.

ЯВА 4.

ТЕКЛЯ (являється в дверях, з пакунками в руках):— Ти вже прийшов, Даниле?

ДАНИЛО:— Як бачиш.

ТЕКЛЯ (поглянувши на свій ручний годинник):— Чому так завчасно? Ще тільки четверта година, а ти все після шостої приходиш з роботи.

ДАНИЛО:— В нашій “шапі” зіпсулась машина. От і не було що робити там.

ТЕКЛЯ:— Ну, добре! То йди, Даниле, й переберись як слід. А я тим часом вечерю прилагоджу.

ДАНИЛО:— Прилагодь, прилагодь, голубко. (Пішов до дверей).

ТЕКЛЯ:— Чекай, чекай, Даниле. Я хочу тебе спитати, — чи можу я сьогодні вечером піти до Турфдому? Там буде пан Грінцберг говорити про жіночі справи.

ДАНИЛО:— А мені що? Коли ти тим

справами цікавишся, то йди собі. Хіба ж я в чім перешкаджаю тобі?

ТЕКЛЯ (втішно):— Дякую!... Дякую тобі, мій голубе... Я знала, що не будеш противитись... А все ж краще спитатись, щоб знав куди піду.

ДАНИЛО:— Ну, то йди. Не бороню я тобі. (Пішов).

ТЕКЛЯ (сіла на крісло й поклала пакунки на стіл):— Гарного мужа маю. Коли б кожній жінці такого мати, як мій Данило. Вже поверх двадцять років проминуло від часу, як ми побрались, а ще злого слова ні разу не чула від свого Данила. Не дармо наші дівчаті так пориваються найскорше віддатись! Певно, що всі українські хлопці є такі гарні, як мій Данило. (Оглядає пакунки на столі):

Ой! Що ж це я тут так розмріялась? А про вечерю й не в голові. От, треба швиденько йти, щоб все було прилагоджене на час. Мій Данило дуже любить, коли все на час виконується. (Взяла зі столу пакунки й пішла).

ЯВА 5.

ДАНИЛО (краще вбраний як поперед. Якийсь час, ходить від кута до кута в кімнаті, в задумі. Потім сів на крісло):— Моїй жінці, ні з того, ні з цього забаглося до большевицького Турфдому піти. Ще ніколи вона не ходила до того Турфдому. А тут тобі на!... Певно, що ще перед моїм приходом, побувала в нашій хаті наша закукурічена сусідка.

Ой, не люблю я тої сусідки! Поглянеш на неї — жінка як жінка, й хоч черевата трохи, та то нічого... Але, як почне тобі, чоловіче, у вуха — своїм язиком торохкотіти, то аж дивним стає, як то вона потрапить так швидко крутити тим язиком у роті? Та все тільки й торохкоче про московські поради. Поради такі... Поради сякі... Поради гарні... Поради прекрасні й так далі.. Слухаєш, слухаєш те безконечне славословія закукуріченої порадами баби та тільки руками розведеш.

Не було б дивним, коли б то якась там москвінка так захопилась своїми порадами. А то ж як на біду, таки наша укра-

їнка, та ще й з борщівського повіту; просто здуріла від московських советів.

Коли б не був під тими советами, то може б і погодився з тим бабським тарахкотінням. А так, хай вона собі торохкотить аж до самої смерти. А я все буду посмішкуватись з того нерозуму. (Встав з крісла й знов ходить з кута в кут):

Кортіло мене сказати своїй Теклі, щоб вона не йшла до Турфдому. Та якось стерпів. Бо вже таку вдачу маю, що як бачу, що хтось свої пальці пхає поміж двері, то хай собі пхає... А як прищимить то заболить — тоді він і другим перекаже, щоб таке не робили.

ЗАСЛОНА.

ДІЯ 2.

Саля, де відбувається представлення. На сцені — вільна околиця; стіл, трое крісел; на столі збанок і шклянка з водою; папір і олівець до писання протоколу. В час відслони — світло не гаситься в салі. Аматори сидять поміж публікою в різних кутах салі.

ЯВА 1.

ЗАТИЧНА (вставши з крісла, йде бічними дверми на сцену. Спинившись серед сцени й звернувшись до салі, починає):—

Товаришки, робітниці! Хто з вас є проти того, щоб я була предсідницею на цьому масмітінгу? (Якийсь час мовчить, дивлячись на присутніх у салі):

Не номінуєте другої кандидатки?... Тож замикаю номінацію, і зістаюсь вибрана одноголосно — предсідницею масвіча. (В салі аматори плещуть, а Затична наливає до шклянки воду зо збанка й пє. Випила воду, ставить шклянку на стіл і звертається до салі):

А тепер покличу собі секретарку!..

(Якийсь час водить очима по зібраних у салі, врешті вказує пальцем на одну аматорку): Товаришко, Підглядна! Прошу зайняти місце секретарки.

ПІДГЛЯДНА (вставши з крісла):— Ще ніколи не секретарювала й неможу бути секретаркою. (Сіла).

ЗАТИНЧА (вказує пальцем у другий бік салі): — А ви, товаришко, Підгривна, чи хочете бути секретаркою?

ПІДГРИВНА (не встаючи з крісла): — Ні, не можу!

ЗАТИЧНА (якийсь час безрадно дивиться на присутніх. Потім вказує пальцем в інший бік салі):— Ну, а ви, що скажете нам, товаришко Підскочна?

ПІДСКОЧНА (встала з крісла): — А мені, що?... Коли кличуть секретаркою, то треба комусь йти!

ЗАТИЧНА (втішно):— Ось вам справжня советська ударниця. Їй хоч би що! Таких ударниць, — товариш Сталін якнайбільше потребує. То ж прошу, товаришку Підскочну зайняти місце секретарки!

ЯВА 2.

ПІДСКОЧНА (йде на сцену. Аматори всі плещуть їй. Підскочна зі сцени кланяється на всі боки до зібраних. Аматори ще сильніше плещуть їй. Потім Підскочна сіла в крісло коло столу й олівцем пише протоколи на папері).

ЗАТИЧНА:— А тепер я покличу до слова товариша Грінцберка, якого наша жінсекція спровадила на наше масвіче. Товариш Грінцберк! Прошу зайняти своє місце на сцені.

ЯВА 3:

ГРІНЦБЕРК (з салі йде на сцену. Потім зі сцени кланяється до салі. Аматори в ній — плещуть йому).

ЗАТИЧНА:— Перше, ніж товариш Грінцберк прийде до слова, хочу пояснити вам, товаришки, що товариш Грінцберк недавно прибув до Канади з советського раю. Він, на бажання, та на запрошення нашої жінсекції, дасть вам, товаришки, інформаційний відчит про положення на містах в советському союзі.

А головне, дасть звіт про життя нашої жінки в тім раю... Та, — про її значну роль в советськiм будiвництвi. Однак, прошу всiх товаришок, у час звіту товариша Грiнцберка, затримувати повний спокiй, i передчасно не вириватись зо запитами. (Звернувшись до Грiнцберка): Товаришу, бесiдник! Прошу приступити до слова.

ГРИНЦБЕРК (говорить по російськи):— Товаришка председательница, i ви, товаришки работници i крестьянки! Прежде нежели начну свой отчет, про роль i жизнь нашей женщины, над советами в рабоче-крестьянской стране, я должен сказать вам, что рабоче-крестьянская власть дала всю своим гражданам, — что они хотели.

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Не розумію!

ЗАТИЧНА:— Прошу затримувати спокій!

ГРИНЦБЕРК:— Крестьяне хотели — землю! Они имеют землю. Рабочие хотели иметь фабрики. Они имеют фабрики! Женщины хотели иметь равноправия. Оно все равноправны теперь!

МУЖЕСЬКІЙ ГОЛОС ЗО САЛІ:— Не розумію!..

ЗАТИЧНА (зірвавшись з крісла, де сиділа коло столу):— Прошу не перешкаджати товаришеві бесідникові!..

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Хай твій товариш говорить по нашому, а не московською мовою, коли виступає перед українцями!

ЗАТИЧНА:— То все одно!.. (Сіла в крісло).

ГРІНЦБЕРК (продовжує говорити): — Товаришки і товариші! Не всьо іль равно, как я гаварю? По російські іль по українські? Вєдь там, в рабоче-крестьянської стране, существует: адін народ, і — адін язык.

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Як же тепер буде з українцями?

ГРІНЦБЕРК:— Українізація?! Українізація?.. Відіте лі товаришкі!.. українізація на Україне, ето временная советская видумка, — для успокоєнія українських бандітов, во время революції..

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Ти самий бандіт!! Говори по нашому, по українському! А як ні, — то геть зі сцени!

ЗАТИЧНА (стукає кулаком у стіл):— Хто там перешкаджає товарищеві говорити!?! Прошу сидіти тихо. А як ні, то геть зо салі!

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Геть, ти сама, замотеличена, Беркова попихачко! Хай твій товариш перед українцями поводитьсь в кращий спосіб! — та вживає тут нашу, українську мову! А як ні, то геть зо сцени! Досить вже нам того большевицького баламуцтва!

ГРІНЦБЕРК (схилюється до вуха передсідниці, і щось з тиха говорить до неї. Предсідниця похитує головою, на знак згоди. Потім Грінцберк звернувшись до салі почав:— Заспокійтесь, заспокійтесь, товариші й товаришки! Коли вже хочете, так буду говорити до вас по вашому... І нема тут чим обурюватись!... Ось наприклад, — коли населення на Україні, в часи революції, домагалось мати свою мову; тоді наш товариш Ленін сказав: Коли українці хочуть мати свою мову, дайте їм "дві мови!" Тому то й я говорю до вас двома мовами... А ви ще й обурюєтесь!? То ж, як самі бачите, товариші й това-

ришки, що нема в світі щасливішого народу понад український...

ГОЛОС ЗО САЛІ:— Брехня!

ГРІНЦБЕРК (продовжує говорити): —
Всі народи володіють лише одною мовою. А ви, українці, маєте аж дві мови! А все завдяки нашій саветській власті, яка постаралась так ошчасливити вас. Тому то я й кажу, що під саветами настало щасливе й веселе життя! (Наливає воду в склянку й п'є).

ЯВА 4.

ТЕКЛЯ (вставши з крісла в салі):— Де там щасливе життя!? Коли я зо своїм Данилом ледви вирвались від того щастя...

ЗАТИЧНА:— Товаришко, Чепуренко! Прошу не перешкаджати, товаришу Грінцберкові.

ТЕКЛЯ:— Яка там з мене товаришка! Відколи я належу до вашого большевицького гурту?

ЗАТИЧНА:— То все одно, належати, чи ні. Прошу не перешкаджати.

ТЕКЛЯ:— Я й не перешкаджаю!.. Я тіль-

ки говорю, що під саветами не є так гарно, як ваш товариш тут вихвалює.

ЗАТИЧНА (гнівно):— Неправда!

ТЕКЛЯ:— Правда!

ЗАТИЧНА (стукає кулаком у стіл):— Кажу, неправда!!

ТЕКЛЯ:— Правда!

ГРІНЦБЕРК:— Чекайте! Чекайте, товаришки! А то й справді готові посваритись. (До Теклі): Як давно ви прибули зо саветів до Канади, товаришко?

ТЕКЛЯ:— Та, вже кілька літ проминуло.

ГРІНЦБЕРК:— Ось бачите, товаришко! Тут стає для всіх ясным, що ви в своїх твердженнях помиляєтесь. Бо кілька років тому, ще не було в саветах найдемократичної в світі демократії. А тепер, завдяки товаришу Сталіна, ще недавно введена в саветах така демократія, де кожний громадянин товариш, чи й громадянка товаришка почувується наче в правдивім раю!... Ідьте, товаришко, до того раю! А переконаєтесь, що я говорю правду.

ЗАТИЧНА (до Теклі):— Чи вдоволена,

товаришка, поясненням товариша Грінц-берка?

ТЕКЛЯ:— Та, ніби вдоволена...

ЗАТИЧНА:— Коли вдоволені, то сідайте й не виривайтеся передчасно зо запитами. (Текля сіла).

ГРІНТБЕРК:— У своїм інформаційнім звіті, я майже все висвітлив, про робоче-селянську власть та про той добробут, що тепер панує на Україні, і в цілому саветському союзі. Хто з вас, товаришки й товариші, не погоджується з моїми словами, то їдьте! Їдьте всі до пролетарської країни, де власними очима переконаєтесь як живуть наші пролітарі й пролітарки в пролітарському союзі. (Кланяється до салі. Наливає до шклянки воду й пє. Аматори зо салі плещуть йому).

ЗАТИЧНА (вставши з крісла):— Шановні товаришки! Ви чули прекрасний відчит нашого товариша. Я певна, що ви зрозуміли все як слід... Однак, коли ко-му з вас щось не ясне, то прошу ставити запити, на які наш товариш бесідник радо дасть вдоволяючу відповідь. То ж хто має запити? Прошу!

ТЕКЛЯ (вставши з крісла):— Я маю запит!

ЗАТИЧНА:— Прощу!

ТЕКЛЯ:— Виїзджаючи зо саветів до Канади, я не мала як взяти зо собою свою маленьку дівчинку. Пізніше я робила заходи, щоб спровадити сюди свою донечку. Стратила багато грошей на те... Але мою донечку чомусь не випускають зо саветів. Що маю робити в таким разі?

ГРІНЦБЕРК:— Саветська власть всіх випускає за кордон, коли хтось того бажає. Але, товаришко, хто ж схоче їхати зо саветського раю до буржуазного пекла? Тому то й ваша дочка не їде до вас, товаришко. Та ви, як я вже сказав — їдьте до своєї дочки, коли хочете переконатись як їй там тарно живеться.

ЗАТИЧНА (до Теклі):— Вдоволені, товаришко, відповіддю товариша?

ТЕКЛЯ:— Та ніби вдоволена.

ЗАТИЧНА:— Хто ще, товаришки, має запити?... (Жде): Ніхто не має запитів? (Жде на запити): Ну, коли вже ніхто нічого не запитує, то значить що всі товаришки вдоволені відчитом товариша. Тож

перше, ніж опустимо це масвіче нашої жінсекції, прошу всіх товаришок встати з місць і заспівати інтернаціонал! (Всі аматорші, аматори і члени товариства, де відбувається це представлення, вставши з крісел, бадьоро співають):

Не пора, не пора, не пора,
Москалеві й Ляхові служить.
Довершилась Україні кривда стара —
Нам пора на Україні жить.

Бо пора то великая єсть,
У завзятій, важкій боротьбі;
Ми поляжем, щоб волю і славу і честь
Рідний краю здобути тобі.

(В час того співу Грінцберк і Затична вимахують руками на сцені, стараючись тими рухами спинити спів аматорів у салі).

ГРІНЦБЕРК (вже як аматори скінчили співати):— Що ви робите?!... Що ви робите, товаришки?... Хіба ж можна так? Товаришка предсідниця просила вас заспівати пролітарський інтернаціонал, а ви,

бач, якої затягнули!.. Хіба ж можна так? Та це ж з вашого боку контр-революція, товаришки! Та ж за такий спів у советах можна впрост на сибірські тундри потрапити!.. Гей, люди, люди!. Ніяк вас не перетвориш на пролетарів! (Поденервовано ходить по сцені).

ЗАТИЧНА (гнівno):— Соромились би, товаришки!... Хіба ж такі членки жіноцї повинні бути?

ПІДГЛЯДНА (зо салі):— Ми вже збирались інтернаціонал заспівати. Та, в задніх рядах жовтоблакитники нас випередили. (В салі чути сміх).

ЗАТИЧНА:— Коли вже тут таке скоїлося, то вважаю, що наш масмітінг є замкнутим.

ЗАСЛОНА.

ДІЯ 3.

Дія третя відбувається місяць пізніше на Радянській Україні. Бідна кімната. Вікна без фіранок. Серед кімнати непокритий самороблений стіл, і також лавки. На стінах причеплені календарні образи Леніна і Сталіна.

ЯВА 1.

ОКТЯБРИНА (вбрана в бідній міщанській ноші, сидить на лавці коло столу й пришиває велику латку до штанів свого мужа. Пришила латку, й відкинувши штани на бік, сидить якийсь час у глибокій задумі. Потім зітхнувши): — Е-е-х! Думай, не думай... а воно все так буде як є... Життя наше радянське мов ті штани полатані... Живе тут людина з надіями на краще, а воно що раз до гіршого приходить. І хто зна! Коли вже воно зміниться наше життя гаремниче?

Десь там за кордонами нашої бідолашної України, люди живуть у достатках і по людському. А ти тут, український народ, на своїй багатій землі, терпи всі-

лякі злидні й недостатки, та, в рабській покорі виконуй всякі забаганки різних пройдисвітів. А як ні, то запроторють туди, де й не снилося. (Після короткої надуми витягнула зза пазухи листа): —

Ось, моя мати вже другий лист надіслала з Канади. Пише: їдь та їдь, доню, до Канади. А за якого біса поїдеш, коли тут тобі кожна копійчина вирахована, щоб було за що бодай бохонець найчорнішого хліба купити.

І чому я не вільна мов та пташка божа! А то б на край світа полетіла б, щоб не мучитись тут у цих злиднях радянських. І не бачити, та не відчувати тих страждань мого українського народу — під партійним пануванням жорстоких чужинців.

(Поглянувши на образи Леніна і Сталіна, і вказуючи пальцем на першого й на другого): Ось вам один йолуп... А ось вам другий йолуп, що в своїх соціалістичних утопіях так заблудились, що ні в кут, ні в двері.. А ти обдурений український народе, терпи, терпи й терпи. Та доки ж того терпіння?!

ЯВА 2.

ПАРХОМ (непомітно увійшов до хати):— Терпи козак, атаманом будеш!

ОКТЯБРИНА (хутко повернулась до дверей, до Пархома):— Ах!... це ти, Пархоме? Як же ти налякав мене! Я собі уявила, що то якийсь московський чекіст під мою думку підслухав.

ПАРХОМ (наближаючись до Октябрини й пригорнувши її до своїх грудей, долонею погладивши її по голові):— Заспокійся, моя ластівко! Заспокійся! Вже недовго нам терпіти насьильство й сваволю дурисвітів. Бо, що раз то більш вперті чутки ходять між нашим народом. Тепер, куди не повернешся, то тільки й чути, що ось вибухне війна. Ну, а в час війни всі можливості, і всілякі нагоди бувають... Розумієш мене Октябрино?...

ОКТЯБРИНА:— Розумію, мій голубе. І відчуваю, що ми є вже на порозі великих змін... Дай Боже, щоб найскорше ті зміни були! (Вказуючи очима на лавку): Присядь, мій голубе! А я принесу тобі вареної рибки, що вчора ти наловив у

Дніпрі. (Пархом сів, Октябрина пішла).

ПАРХОМ (до себе):— Вчора — рибка. Сьогодні — рибка. Завтра — рибка, і так без кінця.. Рибка та хліб. Хліб та рибка. Ну, й живи тут собі, совецький громадянин, на пісній страві, мов той Серафим Саровський у пустелі. А про інші ласощі — забудь, брате!

Все наше українське добро, москалі, не питаючи нас, майже силоміць, забирають, наладовують ним залізничі вагони й довгими потягами, везуть до своєї Московщини. А ти тут, на своїй багатій всім Україні, вдоволяйся рибкою. Добре, що ще риба не перевелась у наших ріках та в озерах. А то хто зна, що тоді було б?

ЯВА 3.

ОКТЯБРИНА (ставить на стіл миску з рибою і бохонець чорного хліба):— На, Пархоме, їж!

ПАРХОМ:— А ти?

ОКТЯБРИНА:— І я сяду. (Сіла до столу. Обое їдять рибу і хліб, ламаючи хліб руками. До Пархома): Гарна рибка?

ПАРХОМ:— Смачна, дуже смачна! Ти в мене така добра господиня, що щоб там не прилагодила, то все буде смачне.

ОКТЯБРИНА:— Мене моя бабуня так навчила...

ПАРХОМ:— Гарну бабуню ти мала.

ОКТЯБРИНА (з плачем у голосі):— Мала, та що з того, — коли смерть її забрала...

ЯВА 4.

До хати увійшли Іван і Семен.

ІВАН:— А-а-а! Моє поштеніє, таваріш Пархом!

СЕМЕН:— Здрастуйте! — товаришко, Октябрина.

ПАРХОМ:— Доброго здоровля, приятелі!

ОКТЯБРИНА:— Здрастуйте, люди добрі!

ІВАН:— Бачу рибку на столі.

СЕМЕН:— А у нас риковка за пазухою! (Витягає зза пазухи фляшку з горілкою. Бе долонею в дно фляшки й ставить її на стіл): Як гулять, так гулять! Знай на-

ших! Сідай, Іване! Оба сідають до столу.

ПАРХОМ (до тих робітників):— Що це ви, празникуєте сьогодні?

ІВАН:— Так, так, товаришу, празникуємо! Середя, це день нашого відпочинку. От і празникуємо. (Подає горілку Пархому): На, товариш, роби почин!

ПАРХОМ (надпивши трохи з фляшки, подає її Семенові):— Прошу!

ІВАН:— Що там прошу?! Пий, Семене, та давай мені. А то щось під печінкою ссати починає... (Семен не й подає фляшку Іванові).

СЕМЕН:— На, кінчай, товариш!

ІВАН (не з фляшки, потім подає її Октябрині): — Випий, товаришко за здоровля нашого найсвітлішого товариша Сталіна!

ОКТЯБРИНА (відпихає від себе фляшку):— Ні, Дякую! Я не пю.

ІВАН:— Не пещ, то й не треба. Силувати не будемо... Самі розіпем. Ще не й подає фляшку Семенові):— На, товариш, кінчай!

СЕМЕН (кінчать так кінчать. Перехиливши фляшку до уст, випиває все з неї.

Потім рукавом витерає уста):— А тепер покушаєм нашої саветської рибки. (Усі їдять рибу і хліб).

ІВАН:— Дуже смачна рибка!

СЕМЕН:— Ще й яка смачна! Дай Боже здоровля нашій товарищі, Октябрині, що таку смачну прилагодила.

ОКТЯБРИНА:— Досить вже вам вихвалювати... Їжте, поки ще маємо що їсти. (Всі їдять і коли вже скінчили їсти, Іван звертається до всіх):—

ІВАН:— А може б ми щось гарного заспівали? Сьогодні ж наш призник, середа!

ПАРХОМ:— Та воно й справді, товариші... сьогодні ваше свято.

СЕМЕН:— Як співають, так співають... Ану, там, Іване, затай якось!...

ІВАН:— А мені що... Як хочете, то й заспіваємо. (Співає):

Бистрі мов хвилі всі дні нашої життя,
Що час, все коротший к могилі наш шлях.

УСІ РАЗОМ приспівують:—

Налий, нали́й, товариш,—

За здравную чару —

Бог знає, що з нами
Случиться впереді.

ІВАН (сольо спів):—
Умреш, похоронять, як не жив на світі,
Згниєш і не встанеш к весіллю друзів.

УСІ РАЗОМ приспівують:—
Налий, налий, товариш,
За здравную чару,
Бог знає, що з нами
Случиться впереді.

ІВАН (сольо спів):—
Тіль-лі, бам-бом, бам-бом.
Тільки бам-бом, бам-бом.
По чарочці! По чарочці!
Тіль-лі, бам-бом, бам-бом.

УСІ РАЗОМ приспівують:—
Пий! Пий! Веселись!
На молоденькій женись!
Пий! Пий! Веселись!
На хорошенькій женись!

ОКТЯБРИНА:— Гарна пісня, — та не-
безпечно її так голосно співати. Бо, ще

ПАРХОМ:— Годі! Годі, тобі таке молоти! А то й справді, щоб не опинитись тобі в московського Чека за такий той спів.

ІВАН:— Хотіли пролітарську, от і співаю... Це ж пролітарські пісні!...

ПАРХОМ:— Хай будуть і пролітарські.. Але краще не співай таких, — щоб з пролітаря не перетворили тебе у в'язня. Бо самий знаєш, що тепер у нашій країні московська советська власть жартів не любить.

ІВАН:— Як не любить, то й не треба... (До Семена): Ану, там, товариш Сеня, витягай товаришку, Рибковку!.. А то, щось дуже під печінкою ссе.

СЕМЕН (витягає фляшку горілки ззахоляви. Долонею б'є в дно фляшки й подає її Іванові):— На, товариш, пий! (Поправляє свою утробину).

ІВАН (бере фляшку від Семена): — Покорно благодарю, товариш, за добро сердечність! (Пе з фляшки. Потім крякнувши, — дає фляшку Семенові): На, Со-си! (Семен обтерши рукавом уста, почав пити з фляшки).

ОКТЯБРИНА (сміючись):— Ех, ви со-

якась там біда під вікном підслухає й донесе куди слід, а тоді ще за буржуїв нас вважатимуть, і всілякі можливості з нами можуть статись. Чи не краще нам співати пролетарські пісні? — коли нас вже силоміць перетворили на пролетарів?

ІВАН:— Ай, Октябрина! Ай, да пролітарка! Люблю вас за таку օтвертість!...

ПАРХОМ:— Що нам про якусь там օтвертість базікати... (До Івана): Ти краще затайгай пролітарську.

ІВАН:— Заспіваєм... Запайом пролітарську. (Співа):

Я на бочьке сіжу,
Під бочкою каша...
Троцький Леніну сказав:
Україна наша!

ПАРХОМ (до Івана):— Що ти там, товаришу, з п'яна мелеш?

ІВАН:— Не мелю, а співаю! (Співає даліше):

Ех, яблочко,
Куди котишся,
Попадеш в Чеку,
Не воротишся...

суни! Мов ті немовлята до пипки з молоком, так ви до горілки припадаєте. Соромились би так багато пити! Це ж шкодить вам!

ІВАН (віднявши фляшку від уст): — Шкодить, чи не шкодить, а пити треба! Тому, що — (вказує пальцем на фляшку): ось в цій риковці все наше пролітарське життя заключається. (До Семена): Правду я кажу, товариші?

СЕМЕН (гукнувши):— Правду! Пра-авду.... (Заточується й трохи не впадши, співає):

Пий, пий, веселись,
Коли хочеш, то женись!
Пий, пий, веселись,
Як не хочеш, не женись.

ЯВА 5.

ТЕКЛЯ (увійшла до хати. Якийсь час оглядає всіх, і саму кімнату):— Такої тут виспівують, — що й не чути мого стуку в двері. То ж вибачте мені, люди добрі, що без вашого дозволу увійшла до хати.

ПАРХОМ:— Звідки ви тітонько, і за чим вступили сюди?

ТЕКЛЯ:— Звідки я, — довідаєтесь пізніше. А вступила до цієї хати з надією побачити тут свою доню, Октябрину.

ОКТЯБРИНА (якийсь час вдивляється в обличчя Теклі. Врешті зірвавшись з лавки підбігла до своєї матері зо словами):— Ма-а-мо! Чи ви не здуріли?!!

ТЕКЛЯ (відіпхнувши від себе Октябрину, почала з докором):— Так то ти свою матір витаєш, доню? Я як мати, в день і в ночі думала про тебе... Цілий час тільки й жила тобою... Гроші витратила, щоб найскорше побачити тебе... А ти?.. Соромилася б, свою рідну матір, дурною вважати. (На бік): Ось воно те большевицьке виховання, яких дітей витворює..

ОКТЯБРИНА (з жалем в голосі): — Ні, мамо!... Я не хотіла таке сказати... Але саме слово ялось вирвалось з моїх уст. Бо й не сподівалась бачити вас тут. Ви ж самі в своїх листах писали, що заберете мене до Канади, до тої вільної країни, де всі люди живуть по людському, і не так, — як ось ми тут, — в цих невідповідних

обставинах. Увесь час я тільки й мріяла про вільну Канаду. А ось, бачу, то й ви самі прибули сюди.

ТЕКЛЯ:— Так, доню... Як бачиш, я прибула. Бо товариш Грінцберк у Канаді на вічу — дуже хвалив веселе й щасливе життя в радянському союзі. Та, ще казав...

ОКТЯБРИНА (швидко):— Що мамо казав?

ТЕКЛЯ:— Казав, що хто тому не вірить, то хай самий поїде до радянського союзу для наочного переконання.

ПАРХОМ (гнівно):— А щоб тому Беркові язик покорчило, коли він так нахабно брехав!

ТЕКЛЯ (відступаючи від дверей):— Як то брехав?

ПАРХОМ:— Безсоромно брехав, й то все! Брехав так, як і тут нам вже поверх двадцять літ большевицькі часописи та всякі агітатори брешуть, брешуть про якесь там райське життя в майбутнім. Брешуть всі вони на те, щоб ми всякі злидні терпіли й понад силу робили на мо-

сковську бюрократичну зграю всяких пройдисвітів.

ТЕКЛЯ:— А-а-а! Так ось воно як!

ОКТЯБРИНА (з жалем в голосі):— Так, так, мамо... Ви тільки подивіться на наші злидні пролітарські. (Вказуючи пальцем на Пархома, Івана й на Семена): Подивіться, мамо, на цих полатаних пролітарських обірванців. Подивіться на нас всіх горем прибитих. І чи можна тут говорити про якесь щасливе й веселе життя?

ТЕКЛЯ (оглядає всіх, потім до Октябрини):— А де ж твій?...

ОКТЯБРИНА:— Вони всі мої...

ТЕКЛЯ (здивовано):— Так, так, до-ню? Товариш Грінцберк на вічу казав, що тепер вільна любов у саветах. Але ж до-ню... Чи ж не забагато аж трьох для тебе?

ОКТЯБРИНА:— Як то — трьох?

ТЕКЛЯ:— Таж оцих трьох, що ось тут у хаті.

ОКТЯБРИНА:— Ха-ха-ха-ха!... Ви, ма-мо, не дали мені доказати, — тай поча-ли своє. Хто знає що... Я хотіла вам ска-зати, що вони всі мої товариші. А ви ма-

мо... Ха-ха-ха! Соромились би про щось іншого думати.

ТЕКЛЯ (образливо):— Де твій муж, питаю?

ОКТЯБРИНА:— О-о-о, муж?... Так би відразу й питали. (Бере Пархома за руку й підводить до Теклі): Ось він, мій муж!

ТЕКЛЯ (вдивляється на Пархома, оглянувши його від ніг до голови):— Гарного мужа маєш, доню.

ОКТЯБРИНА (з усмішкою):— А я ж, чи не гарна, мамо?

ТЕКЛЯ:— Та вже про тебе, доню, нема що й казати... Бо ще як була маленькою дівчинкою, то всі наші хлопці на тебе задивлялися. А ось піросла, то ще кращою стала.

ІВАН (до Семена):— Пайдьом, товариш Сеня! Патаму, что тут семенная іділія починається... Не след людям мешать.

СЕМЕН (підносячись з лавки, де сидів):— Как пайдьом, так пайдьом! (Обидва похитуючись, виходять з хати, приспівуючи):

Пий, пий, веселись,
На молоденькій женись!
Пий, пий, веселись,
На хорошенькій женись!
(Іван і Семен пішли).

ТЕКЛЯ:— А то що за москалі?

ПАРХОМ:— Які там з них москалі! Це наші щирі українці. Тільки вони змосковщені. От і базікають каліченою московською мовою.

ОКТЯБРИНА:— Присядьте, мамо! А я зараз нашої рибки подам на стіл. Ви певно в дорозі зголодніли.

ТЕКЛЯ:— Ні, доню. Я не голодна, і ти цим не турбуйся. Краще розкажіть мені про ваше життя під саветською владою. (Всі сіли на лавку).

ПАРХОМ:— Про московську большевицьку владу на нашій поневоленій Україні є що питати... Та нема на те що відповідати. Бо самі бачите, як наша біда зі всіх боків виглядає... А ось ви краще розкажіть нам про Канаду. Та— чи то правда, що в Канаді робітники від голоду вмирають?

ТЕКЛЯ:— Свят, свят! Від якого голоду?

ПАРХОМ:— Та ж від голоду!

ОКТЯБРИНА:— Тут большевицькі робкори до своїх газет пишуть, що в Канаді великий голод, та що там робітники вмирають з голоду у великім числі.

ТЕКЛЯ (з обуренням):— А щоб вони ті большевицькі газети зацікавили, коли вони в такий нахабний спосіб сміють поширювати голу брехню!

ОКТЯБРИНА (оглядається на всі боки, потім до Теклі):— Мовчіть, мамо! Бо, ненароком якийсь чекист під вікном підслухає нашу розмову, тоді біда буде....

ТЕКЛЯ:— Яка там біда? Чи в своїй хаті не можна тут правду казати?

ПАРХОМ:— У нас під саветами за правду карають, а за брехню й кривду вихваляють, та добрими посадами тих брехунів надгороджують.

ТЕКЛЯ:— Коли аж так, то тут не місце мені. Та й тобі доню, і тобі, Пархоме. Я, як горожанка демократичної Канади, постаралась вжити всіх заходів і старань, щоб вас обоїх забрати звідси до Канади,

де ви будете почуватись свобідними між свобідними людьми. І там заживете краще.

Бо вже з переконання знаю, що не під большевицьким серпом та молотком, а під правдивим демократичним прапором, кожна людина є в спроможі пізнати й відчути дійсно щасливе й веселе життя! То ж до Канади, діти!

ОКТЯБРИНА (втішно):— До Канади!.. До Канади, мамо!

ТЕКЛЯ (до Пархома):— Ну, а ти чого мовчиш? Кажи, їдеш з нами, чи ні?

ПАРХОМ (не рішучо):— Та, вже й не знаю, що вам казати на те... Бо хто зна, може й справді в Канаді робітники від голоду вимерають? А тут як воно зле не є.. а все бодай рибку можна в Дніпрі хоч крадьком зловити. А до того ж рідна країна, не те, що чужа.

ОКТЯБРИНА:— Що з того, що рідна? — коли вона мачухою стала.

ПАРХОМ:— Коли так, то вже не знаю що казати.

ОКТЯБРИНА (втішно):— То ж до Канади!

ПАРХОМ:— До Канади, до Канади, моя ластівко, щебетушко. Поїдемо туди, де ні чекіст, ні комісар не псує життя людського... Поїдемо до щасливого й веселого життя!

ЗАСЛОНА.

ДІЯ 4.

Таж кімната, Данила Чипуренка в Канаді.

ЯВА 1.

ДАНИЛО (якийсь час ходить від кута до кута. Потім зупинившись серед кімнати): — Поверх двадцять літ часу, як я був жонатим. Поверх двадцять літ я почувався щасливим під доброю опікою своєї лагідної жінки, Теклі... І здавалось мені, що те родинне щастя ніколи не скінчиться.

Та, ось, ні з того, ні з цього мов та чорна хмара затемнила моє щастя. Текля десь завіялась у саветах... А я, як бачите, люди добрі, соломяним “сінгел меном” у Канаді став на старість. Це просто, мов якась трансформація зі мною та й годі. Ось, вже два місяці часу минуло, як моя жінка відїхала з Канади до тих саветів... Та, хоч би тобі, чоловіче, бодай одного листа написала звідти. Так ні!

Ну, й топцюй собі, Даниле, по підлозі, та чорну думу думай. (Знов ходить від кута до кута. За якийсь час чути стукіт в дверях):— “Ком ін!”

ЯВА 2.

ЗАТИЧНА (увійшла до хати):— Добрий вечір, вам товаришу, Чипуренко!

ДАНИЛО:— Доброго вечора й вам, пані Затична!

ЗАТИЧНА:— Та, що з тими людьми сталось? Де б я не зявилася, то всі мене панею вважають. (Оглядає себе): Не вже я так подібна на паню?

ДАНИЛО (всміхаючись):— “Шур”, що подібна! Бо не кожна жінка тут таке грубе черево має...

ЗАТИЧНА (трохи засоромившись):— Ви вже відразу товаришу, Чипуренко, жартувати починаєте...

ДАНИЛО:— Часом правду треба перетворити в жарт, щоб ним зацитькати людське обурення. Бо ж не всі правду люблять.

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха!... Самі в хаті?

ДАНИЛО:— Так, як бачите... Був у хаті самий, а тепер нас двоє.

ЗАТИЧНА:— Двоє, кажете?

ДАНИЛО:— Та ж не троє, а двоє. А коли б була тут моя Текля, то було б нас троє.

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха! Текля?... Забудьте про Теклю! Вона в советах певно й не згадує про вас. Ну, а ви ще не дуже старий з вигляду.

ДАНИЛО:— Та, що з того, що не дуже старий?

ЗАТИЧНА:— А те, з того — що товаришка Мотря вже не раз кивала бровами до вас. Хіба ви того не завважали?

ДАНИЛО:— Та завважав... Але, відразу подумав собі, що в Мотрі брови зпаліжовані, от і киває ними.

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха! Комедія та й годі з вами, товаришу! Який же з вас недотепа! Товаришка Мотря залюбилась, а вам те й не в голові.

ДАНИЛО:— Залюбилась? — кажете.

ЗАТИЧНА:— Еге ж!

ДАНИЛО:— Та в кого ж вона залюбилася?

ЗАТИЧНА:— Гей, які ви муштини не второпні! Вам все розжуй та ще й до уст вклади. Аж тоді ви відчуєте смак.

ДАНИЛО:— Слухайте, сусідко, не робіть з мене дурня.

ЗАТИЧНА (сіла в крісло):— Не про дурня тут мова, а про вас, товаришу

Краще сядьте та послухайте. (Данило сів на друге крісло): Товаришка Мотря залюбилася у вас по самі вуха. От що!

ДАНИЛО:— Мотря?... Мотря, залюбилась... Ні! Того не може бути! Вона ж має мужа. Вона ж... Ні! Це попросту якісь бабські пльотки!...

ЗАТИЧНА:— Не пльотки, а правда, товаришу.

ДАНИЛО:— Слухайте, сусідко! Як та Мотря сміє залюбитись у жонатого мушину, коли ще й сама замужною жінкою?

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха! Нема, на що тут, товаришу обурюватись. Бо для любови ні законів, ні перешкод нема.

ДАНИЛО:— Ну, а про мораль ви забули, сусідко?

ЗАТИЧНА:— Ха-ха-ха! Мораль? Та це ж така самісенька буржуазна видумка, як і всі видумки!

ДАНИЛО:— Не було б моралі, тоді люди дійшли б до того худобячого стану, як ваша товаришка, Мотря.

ЗАТИЧНА:— Може воно й так, товаришу, Чипуренко. Але часто трапляється, що ті людці, які на кожному кроці проповідують мораль, є найбільшими амораль-

ними й розпустниками, чи й розпустницями, у яких ні моралі ні чеснот навіть за макове зернятко не знайдеш.

А до того ж, погляньмо, що тепер у світі діється: масові вбивства молоді на війні; грабунки трудящого населення; нездержна п'ятика серед обох полів, та інше... Чи можна тут про якусь бодай задріпану мораль згадувати?

ДАНИЛО:— Гм... Та, коли над тим добре застановитись, — то воно ніби й справді так...

ЗАТИЧНА:— Справді, справді, товаришу-сусідо. Тому то, коли товаришка Мотря почне хитати до вас бровами, то й ви їй хитніть, і, запевняю вас, товаришу, що все буде "окей!"

ДАНИЛО:— О-о-о! На таке то я ніяк не погоджусь. Хай та Мотря сама собі хитає... а я ні. Бо, ану ж моя Текля приїде зо советів, тоді що мені буде за те хитання? Га?!

ЗАТИЧНА:— Що буде?... Нічого не буде! Бо вже хто до советського раю поїхав, то ніколи звідти не поверне назад до буржуазного пекла. Не поверне він

до нужденного й бідолашного, яке ми ось тут переносимо.

ДАНИЛО:— Нужденне життя в Канаді, кажете? А подивіться, сусідко, на своє черево! Чи така груба жінка сміє нарікати на якесь нужденне життя?... Подивіться, як ви гарно вбрані. Подивіться на свою коштовну шовкову суконку, — на своє коштовне коракулеве пальто й ось ті ваші модні черевики, яких ціна є не менш як сім долярів у склепі. І чи смієте ви нарікати на якесь там бідолашне життя в Канаді? Та ще... (Чути стук у двері): “Ком ін!”

ЯВА 3.

В дверях з'являються Текля, Октябрина й Пархом. Данило й Затична, зірвались з крісел, остовпіли від здивовання й мовчки дивляться на прибувших. Текля і Октябрина повбирані в старомодні старі суконки.

ТЕКЛЯ (до Данила):— Що так дивишся? Не пізнав мене, мій голубе?

ДАНИЛО:— Та, я...

ТЕКЛЯ:— Знаю!... Не сподівався непрошених дорогих гостей. (до Октябрини): Це твій тато, доню. Не пізнаєш?

ОКТЯБРИНА (підбігши до Данила й цілує його):— Тато! Тато мій любий!.. Яка ж я щаслива!..

ДАНИЛО (зворушено):— Я... я теж щасливий, доню.

ОКТЯБРИНА (підбігла до Пархома й взявши його за руку, підводить до Данила):— А це мій муж, Пархом, тату. Познакомтеся! (Данило й Пархом подають один одному руки).

ТЕКЛЯ (до Затичної):— А ви, сусідко, чому не привітаєтесь з нами?

ЗАТИЧНА (зняюковівши):— Та, я... Та я, товаришко.. Ну, та я, товаришко...

ТЕКЛЯ:— Що з вами сталося, сусідко, що тільки й чути від вас товаришко, та товаришко?

ЗАТИЧНА (трохи опанувавши над собою):— Я товаришко, коли побачила вас, то так втішилася, що й привітатись забула. Я вас так люблю, так люблю, товаришко...

ДАНИЛО (з усміхом):— Любите, ка-

жете? А хто мене ось тут намовляв зрадити свою жінку? Га?

ЗАТИЧНА (злякано):— Та, що з вами, товаришу? Я ж....

ДАНИЛО (гнівno):— Так, так! Ви, сусідко, тільки що намовляли мене зрадити свою жінку. Чи не так, сусідко?

ТЕКЛЯ:— А-а-а! Так, ви так любите мене? Того вже забагато для мене... Тож, геть з моєї хати!

ОКТЯБРИНА:— Мамо!.. Хіба ж так можна?...

ТЕКЛЯ:— Відступись, доню, бо ти нічого не знаєш. (До Затичної): Ну, чого стоїте?... Кажу, геть з хати!

ЗАТИЧНА:— Та вже, коли в такий спосіб випрошують мене з хати, то мушу йти. (Йде до дверей. Коло дверей обертається й до Данила): А ти, старий дурню, не кажи жінці того, що не треба!

ДАНИЛО (кидається до Затичної):— Хто! Я дурень? Та я тобі, Беркова попи-хачко, всі ребра поламаю! (Затична швидко зникла за дверима. Данило звертається до публики в салі):

Ось таке то, люди добрі, — намовила

мою жінку лишити в Канаді мужа а самій їхати до саветів. Намовляла мене зрадити свою жінку й звязатися з такою як сама. А в решті ще й дурнем назвала. А, не діждеш! Має щастя, що швидко втекла з хати. А то б я їй ту большевицьку дурійку вигнав з голови! Ось, до чого довели нерозважну галиційську бабу большевицькі теорії! Вона мені каже: Бога нема, релігії нема, законів нема, моралі нема! А не діждати тобі, погань черевата, баламутити добрих людей в Канаді! Гони до московських саветів з такою наукою!

ОКТЯБРИНА:— Заспокійтесь, тату! Ми під саветами таких бачили. Там їх називають ударницями. То ж не дивуйтесь, що й тут щось подібне трапилось. Заспокійтесь!

ПАРХОМ (до Данила):— Чи варт через чийсь нерозум жувати свої нерви?

ТЕКЛЯ:— Правда, правда, сину... Вже викинули сміття з хати й маємо спокій.

КІНЕЦЬ

Гамільтон, Онт.
Травень, 1939 року.

ЗНАЧІННЯ СЛІВ

Асиміляція — винародовлення
місис — пані, господиня
порк енд бінс — з солониною квасолі (з
бляшанки)
диворс — розвід
поліс стейшон — бюро поліційне
лайнс — дозволення, дозвіл
сінгел мен (ів) — самотних муштин, не-
жонатих
турфдім — дім большевицький
кен (і) — бляшанка
кейк — солодкі тісточка
овералс — верхні штани з підшийником
лонч бакс — коробка на поживу
шап (а, і) — фабричний завід
масмітінг — масове віче, сходини
масвіче — загальне зібрання
жінсекція — відділ жіночого товариства
демократичної — людоправної, вільної
трансформація — перетворення
ком ін — входить, входи
шур — певно
георія — уявлена наука

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

- Замовляйте поки є на складі
- Комедія з штанами на 1 дію, смішна весела, цікава й захоплююча, з життя в Канаді. ————— .25
- Старий Кавалір, комедія на 1 дію, дуже смішна, як старого парубка женили —.15
- Чудовий Зять, комедія на 1 дію, як українська дівчина віддалася за нігра — .15
- Совецький Розвід, комедія на 1 дію, —.15
- Слово як Горобець, комедія на 1 дію .15
- Горнятко Кави, комедія на 2 дії — .25
- Кохання з перешкодами, ком. на 1 дію .25
- Щасливий День, комедія на 1 дію — .15
- Олеся, історична, цікава на 2 дії — .20

Замовляйте багато примірників зараз, для всіх аматорів, а це допоможе нам видавати нові театральні штуки, яких маємо поперх 260, лежать готові до друку. Не скупіться і збагачуйте свою рідну літературу.

PROMIN PUBLISHING CO.

623 Selkirk Ave., Winnipeg, Man., Canada

ЧИМ Я БУДУ? поучаюче	.10
Олеся, повість з козацьких часів	.20
ШЛЯХОТНІ ХЛОПЦІ, опов.	.05
ДЛЯ РІДНИХ ДІТЕЙ — —	.40
ВОВК В ТАРАПАТАХ, опов.	.05
КНЯЗЕНКО ЗАБАВИ, оповід.	.15
ЛІСОВИЙ ОГОНЬ, — — —	.15
БАЖАННЯ СЛАВКА, цікаве	.05
В СТУДІІ МАЙСТРА, гарне	.10
ЛЕВ І КРИЛИК, ілюстроване	.15
ЗОЛОТА МУХА, канад. опов.	.05
ЦІКАВІСТЬ, монольоґ —	.05
ПЕРШІ ВОЛОСКИ, на 1 дію	.15
ОЛЕСЯ, історична песа, на 2 дії	.20
ЗАБАВА В ІСТОРІЮ, на 1 дію	.15
ОТО РАЗ! — на одну дію —	.10
СЛАВКО В ТАРАПАТАХ, “	.15
КОСТЕВІ ЗБИТКИ, на 1 дію	.15
ВИТАЙ ВЕСНО! — на 1 дію	.15
ХИМЕРИ СЛАВКА, на 1 дію	.15
ШТУКАРІ, на одну дію —	.05
ДЯКО-УЧИТЕЛЬ В ШКОЛІ, “	.10
НА ВАКАЦІЯХ, на 1 дію —	.15
КИЦЯ - БАБКА, на одну дію	.10
ОТОМАН В ЦЕБРОВИ —	.15
ЦІКАВІСТЬ, — — —	.05
ЗЛИЙ ХЛОПЕЦЬ, — — —	.10
НЕВДАЛИЙ ІСПИТ, на 1 дію	.15
ДЯК УЧИТЕЛЕМ, на 1 дію	.15
ЧЕРГА, — — —	.05
НЕ ЗАБУЛИ, на одну кію	.15
ПЕРШЕ ГОЛЕННЯ, на 1 дію	15

PROMIN PUBLISHING CO.
623 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

В. Тулевітрів

**ЩАСЛИВЕ Й ВЕСЕЛЕ
ЖИТТЯ**

Комедія в 4-ох діях.

Ціна 35 центів

Накладом
Просвітнього Видавництва
"ПРОМІНЬ"

Printed in Ukraine